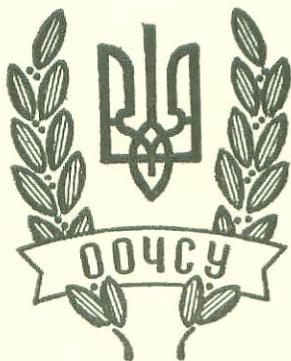

ВІСНИК

VISNYK ^{the} HERALD

суспільно-політичний місяцник

РІК XXXIII, ч. 7—8
YEAR XXXIII, No. 7—8

ЛИПЕНЬ-СЕРПЕНЬ — 1980
JULY-AUGUST — 1980

ЦІНА 0.90 ЦЕНТІВ
PRICE \$0.90

ВІСНИК

ОРГАН ГОЛОВНОЇ УПРАВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ

ЗМІСТ

Д-Р М. КЛИМИШИН — Скріпім сили Організації УВФронту	1
БОГДАН ЛІВЧАК — Почалась третя декада Тижня Поневолених Націй	3
В. КУЛЬЧИЦЬКИЙ ГУТ — Про сизифову працю Солженіцина	6
В. СТЕПАНОВИЧ — За правильне розуміння єдності	8
ВАСИЛЬ ГАЛЬЧЕНКО — Політичне прозрівання Заходу	11

СТОРІНКА ОЖ ОЧСУ

ЗЕНА МАТЛА-РИХТИЦЬКА — Українській матері	13
Д-Р СОФІЯ НАУМОВИЧ — Противага московофільству	14
ОКСАНА КЕРЧ — Учениці гімназії СС. Василіянок	15
ВАСИЛЬ РОЗУМ — „Сім кіл гречаної вовни“	18

УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА

ПРОФ. І. ЛЕВАДНИЙ — Могутній володар княжої України, кн. Роман	20
ЯРОСЛАВ КУРДИДИК — Правдивий друг (Вірш)	21
Фестиваль міжнародного фольклору	22
Д-Р БОГДАН ДЗЕРОВИЧ — УНР — „УССР“, відповідь д-рові В. Кубійовичеві	23
Опера „Катерина“ у Глен Ков, Н. Й.	24
ПАНЬКО НЕЗАБУДЬКО — Логіка навоворіт (Фейлетон)	

У НЕСКОРЕНІЙ УКРАЇНІ

Відомо, що в Україні, поруч ОУН, боряться такі організації; „Український Національний Фронт“ „З'єднана Партия Визволення України“, „Фронт Оборони України“, „Український Національний Визвольний Рух“, „Українська Гельсінська Група“, „Спілка Українських Робітників і Селян“ і ін., та-кож організації інших націй.

ВІСНИК

Д-р М. Климишин

СКРІПІМ СИЛИ ОУФРОНТУ

1980 рік присвячуємо Головнокомандувачеві Воюючої України ген. Романові Шухевичеві-Тарасові Чупринці, в 30-річчя його геройської загибелі на полі бою. Ведемо акцію в обороні його вірного незламаного сина Юрія Шухевича — в'язня з найбільшим вироком (35 років!) та всіх українських політ-в'язнів.

ОУВФ діють на новому етапі праці. На це складаються не лише річниці згаданих визначних дат і постатей української історії, але й інші замітні події. Головні — це: посилення боротьби і руху опору в Україні проти щораз більшого наступу Москви, приплив щораз більше людей з України в Західний світ і їхня дія, наближення III-ої світової війни, яка, чи буде зараз чи пізніше, вже має свій вплив на політичне життя нашої еміграції, в тому і на Організації Українського Визвольного Фронту.

Якщо йдеться про тих, що прибувають з України, то треба сказати, що ніхто з них не repräsentует України, а лише себе і свої погляди. Наше відношення до них залежне від їхньої постави до нас, до наших позицій і завдань, які ми виконуємо.

Ми створили Організації Українського Визвольного фронту на те, щоб нашою діяльністю й відповідними акціями в західному світі допомагати визвольній боротьбі українського народу, щоб життя української спільноти спрямовувати лицем до Воюючої України, а також на те, щоб ставити належний спротив згубним впливам емігрантських умовин на нашу громаду в діяспорі та різним негативним політичним і іншим течіям і впливам серед українського і не-українського світу.

Коли ми прибули на Заход у 30 і більше років, ми були молодими, повними сили, запалу й охоти до праці людьми. Це дало дуже добре наслідки, бо було ким і з кого створити відповідні організації й установи, які мали багато членів, були рухливі та здобували великі успіхи й досягнення. Вони буй-

но розвивалися і наш вплив був й е видний на всіх важливих відтинках і ділянках життя всієї української спільноти у всьому світі. Ми поставили на позиції допомоги Україні — різної, в різний спосіб, і на різних місцях майже всю організований українську спільноту поза межами України, в тому велику кількість тут народжених, включно з молоддю третього й четвертого, тут народженого, покоління.

Від деякого часу маємо ситуацію, яка потребує нашої застнови і відповідної дії. Українські школи звітують про помітне зменшення кількості учнів (щоправда в деяких країнах є зменшення і в місцевих не-українських школах); всі українські молодіжні організації показують спадок членства; організації, які мали колись у своїх рядах багато активних членів, мають їх менше, а загальні збори цих організацій показують, що активних членів є малий процент. Лише кредитівки виявляють великий зрост членів і капіталовкладів, але приявних на річних зборах також щораз менше. Багато активних членів відійшли внаслідок природної смертності, багато постарілися й стали менше активними, діякі підпали під деструктивний вплив емігрантського життя, добробуту й негативних течій. Цей убуток не компенсувався приростом молодих сил.

У нас ще немає дійсно усталеної всеобіймаючої системи, якщо йдеться про людину й її принадлежність до наших організацій. Наприклад: члени ТУСМ, пройшовши студійний час і вибувши з членства ТУСМ, часто не мають відчуття потреби стати членами іншої організації УВФ. Подібно є з членами СУМ: коли вже осягнути віку, що не відповідає СУМ, не всі включаються до інших ОУВФ. Це не відноситься до всіх, але до дальшої праці включається замало.

Не спиняючись над причинами глибше, можна сказати, що ми не всюди подбали, щоб їх до тих організацій спрямовувати чи їх заохотити до тих орга-

нізацій вступити. Ми відповідно не попрацювали над ними і з ними. Приклад: хоча в Америці і Канаді є вже під що пору понад 500 професорів університетів і сотні інших професіоналістів, які виростали в СУМ чи ТУСМ, вони до наших організацій не належать, хіба тільки одиці. Небагато належать і до своїх професійних організацій. Подібно є в інших країнах.

Внаслідок цього наші організації спираються в більшості на тому членстві, яке засновувало ці організації і вже понад 30 років у них працює. А скільки нових, молодих членів могли наші організації включити в свої ряди, якби ми належно виховували, вщіплюючи в них охоту, потребу й амбіцію, дорісши до відповідного віку стати членом відповідних ОУВФ. Знаємо, що деякі члени СУМ, зокрема дівчата, пішли пізніше до інших жіночих організацій, а не до ОЖ ОУВФ. Причина проста — інші більше подбали про це.

Отож для нас завдання: на новому етапі праці докласти старань збільшити кількість членства наших Організацій. Вживати для цього різних способів, а до виховної програми наших молодіжних і студентських організацій додаймо навчання, що сумівці і туスマївці, коли досягнуть відповідного віку, мають стати членами других ОУВФ. Для цього треба створювати сприяючу атмосферу в наших Організаціях, щоб нові, а в першу чергу молоді члени могли добре почуватися і відчували вдоволення, що вони продовжують потрібну працю в інших ОУВФ.

Треба нам робити всі можливі заходи, щоб на провідні становища в організаціях включати молодих людей, які прийшли б на зміну „старим, досвідченим і випробуваним членам“. Треба дати нагоду молодим впроваджувати нові форми й способи дальшої діяльності та брати відповідальність за провід організації. Доцільно було б завести звичай, що голова організації повинен бути обираваний на одну каденцію, бо частіша зміна голів дасть змогу росту більшій кількості наших людей і це оживить працю. Даючи їм відповідальність, зближуємо їх до наших справ і завдань. Зокрема до управ усіх організацій Українського Визвольного Фронту треба приєднувати молодих.

Пам'ятаймо, що молодь — це майбутнє наших організацій і запевнення продовження нашої праці.

УККА ЗНОВУ ЗАКЛИКАЄ

На травневій нараді ц. р. Екзекутиви УККА під головуванням екзекутивного заступника президента д-ра Лева Добрянського ред. Володимира Мазура, між ін. справами було розглянено справу оспорюваної, хибної тези про „переемність“ УНР — „УССР“ в „Енциклопедії Українознавства“, 2-га частина, за редакцією д-ра Володимира Кубійовича: „Було рішено поновно звернутись до редактора „Енциклопедії“ з закликом виправити цю статтю в наступних томах „Енциклопедії“.

УККА вже й раніше звертався у цій справі до редколегії „ЕУ“ — 2.

Виправлення разючої і національно та політично шкідливої тези-гасла в „ЕУ-2 — домагається вже 15 рр. Товариство Українських Правників та зокрема д-р Б. Дзерович, а також Асоціація Діячів Української Культури, АДУК, різні видатні науковці, письменники, журналісти.

УНР була українською державою, „УССР“ — є російською колонією, аж до визволення України з російської окупації.

ПІДТРИМУЮТЬ РОНАЛЬДА РЕГЕНА

„Якщо б люди прислухалися до слів Рональда Регена, сказаних 10 років тому, то Америка була б сьогодні могутньою країною; не було б Афганістану й американські закладники не були б ув'язнені в Ірані“, — сказав американський генерал на конференції провідників етнічних груп, влаштованій Відділом Національностей Комітету за вибір Регена Президентом, у Вашингтоні, Д. К.

Виступаючи на сніданку, в якому взяли участь біля 60 етнічних діячів, що репрезентують багато етнічних громад у ЗСА, — генерал Деніел Грегем, кол. керівник Розвідчого Агентства Оборони, сказав, що ще не запізно, щоб вибрати президентом „американця, який мав найправильніші політичні погляди впродовж останніх 20 років — Рональда Регена“.

Він назвав президентські вибори 1980 року — „найбільш критичними виборами в історії Америки“. Тепер консерватисти втішаються популяреністю. „Коли ви консерватисти — ви є в більшості“, — сказав він.

Богдан Лівчак

ПОЧАЛАСЬ ТРЕТЬЯ ДЕКАДА ТІННАЦІЙ

Минулого 1979 року закінчилося 20-ліття від проголошення Закону про Тиждень Поневолених Націй. Це сталося за президентури ген. Двайта Айзенгавера, кол. головнокомандуючого американських армій в часі 2-ої світової війни — одного з тих, які розгромили німецькі військові сили і змусили їх до капітуляції та які формували обличчя нової німецької демократичної держави.

Він, будучи Президентом, дав згоду проголосувати Тиждень Поневолених Націй, який американський Конгрес ухвалив. В цьому Законі читаемо, що „Америка офіційно ангажується в змагання „за свободу і незалежність“ поневолених народів“. Там ясно вказано на поневолювача, а саме московську імперію.

На чому мало б полягати це „офіційне ангажування“ Америки у змаганнях „за свободу і незалежність“ поневолених народів?

Думаю, що цілком ясно і недовозначно вияснюю нам цю справу АБН у своїй публікації такими словами: „Зобов’язує основне гасло „Поневолені Нації визволять себе самі, а не якоюсь інтервенцією“.

З того бачимо, що „офіційну ангажованість“ Америки треба розглядати, в першу чергу, як моральну допомогу поневоленим націям, а не як фактичне — фізичне встрявання Америки своїми арміями, як це було у Полуд. В’єтнамі, і що мало свої від’ємні наслідки.

Як сказано, вже дві декади за нами, які підсумки з праці, які відгуки?

Не можна сказати, щоб не було жадних вислідів, але також можна ствердити, що ніхто не „винайшов стрільного пороху“. Сталося це просто тому, що московська сила, проти якої був схвалений Закон в американському Конгресі, почала діяти усіма доступними способами, щоб унешкідливити моральну вартість цього, гідного Америки, Закону. Знаємо, що москаль вміє не тільки гатити чботом по столі в ООН, чи бити кулаком по столі, як це робив воїнка Брежнєв в розмові з през. Дж. Картером. Знаємо також, що у Міжнародній Дипломатичній Академії в Парижі, в приявності дипломатів, науковців і журналістів, москаль-дипломат розгорнув справжню „мирівру офензиву“, лаючи Америку і погрожуючи західнім європейським країнам. Всі, мов

ченії учні, вислухали „пописів“ московського нахаби — дипломата.

Тут пригадується таке: в Оттаві в Канаді відбувалися під московською амбасадою демонстрації сумівської молоді за звільнення Ю. Шухевича. Проходжі реагували по-різному. Одні казали: „Ми вас подивляємо за вашу відвагу, нехай Бог вас кріпить, демонструйте й за нас, бо ми не маємо відваги“. Виглядає, що й тим, у Міжнародній Дипломатичній Академії, забракло відваги... Ale є ї будуть такі, які цю відвагу не втратили, боряться за визволення Поневолених Націй. Маю на думці АБН — ПАБНА і їм споріднені організації, та це окрема тема.

Слід підкреслити, що майже у всьому світі було і зараз є закорінене ще з часів царизму московофільство — політичне, культурне і всяке інше. Для них усіх вкупі існує тільки одна „Раша“, з якою хочуть в першу чергу торгувати. У них усіх це все — „ди сейм диференс“. Тож і не диво, що по перших роках ідеалістичного захоплення „Тижнем Поневолених Націй“ прийшло до певного застою, а радше охолодження до цих справ. І СССР також у тім напрямку працював „тихою сапою“.

Дуже добре пам’ятаемо, що ген. Дв. Айзенгавер брав участь у відслоненні пам’ятника Т. Шевченкові у Вашингтоні. А вже справа поштового значка Т. Шевченка — Борця за волю — так і по сьогоднішній день висить неполагоджена.

Знаємо, що багато губернаторів і посадників великих і менших міст продовжують проголосувати такі „Тижні“. Але сам Вашингтон, столиця країни, звертає більше очі до Сходу, які там знаки „небесні“, чи варто витрачати час на ці „тижні“?

Президенти Джансон і Ніксон присвячували щораз менші уваги цим „Тижням“. Найкращий доказ такого „охолодження“, то був виступ през. Ніксона, коли він з тупости чи політичної глупоти називав наш, нам усім найдорожчий, Київ московським („раша“) містом! Це все зв’язане з політикою, тож і не дивниця, що чільні державні американські мужі почали втрачати політичну лінію...

З того пішло, що Кеннан твердив, що Україна це „російська Пенсильванія“, Ракс відмовив Україні права на самостійність. Кіссінгер вдавав, що і не знає про існування України... А Сонненфельд, най-

більший „реаліст“, бив у дзвін тривоги, казав, що визнання самостійності України і других народів, підневільних Москві, витворило б забурення у „рівновазі“ сил, і що визволені народи Східної Європи могли би поринути у взаємну різню...

Цікаво, що цей „профета“ не завважив цієї різni на теренах чорної Африки і в Азії, де за благословенням Москви ця різня діється, і чому він не вжив своєї пророцтвої палиці, щоб ту різню Москва спнила?

Та, повернімся ще на хвилину до кол. держ. секретара Г. Кіссінгера, того, власне, який чи не перший, спочатку як дорадник Ніксона, а зрешті як секретар, діяв всупереч Закону про ТПН, а все це діялося в ім'я переговорів між Вашингтоном і Москвою, в ім'я „детанті“. Він — „архітект“ закінчення війни у В'єтнамі, і ще більший „архітект“ горе-звісної „детанті“, Тепер він — дуже гострий критик політики американського уряду. Наче на глум він виринув ще зараз на момент, коли кол. през. Форд, надхненний „віщим“ духом, подав до відому, що правдоподібно буде „кандитувати на президента“, і за державного секретаря візьме... Кіссінгер!.. Та це був спів відлітаючої птиці... На другий день на телевізії відклікав Форд своє рішення, визнавши, що Америка потребує нового, здорового проводу. Значить, і „архітект“ вже перестарів...

Треба згадати ще генерального секретаря ООН Курта Вальдгайма, про якого писала „Свобода“ УНС, що він буде докладати всіх зусиль, щоб вибори в Америці виграв през. Картер, бо він (Вальдгайм) панічно боїться, щоб вибори часом не виграв республіканець, державний діяч із досвідом Р. Реген.

Можна дійти до висновку, що Москві краще підходить Картер як Реген.

Ще одна пікантна родзинка: вже пішли логолоски, що один мільйонер погодився дати фонди на виборчу агітацію конгресменові Андерсонові — лібералові, щоби він виступив уже як „незалежний“. Бачимо, чого хоче Москва і як їй помагають американські мільйонери.

Серед таких обставин ми зараз започаткували нову третю декаду Закону про Тиждень Поневолених Націй. У світі заінтували також вагомого значення події. Поширився круг Поневолених Націй, і це все було випливом „духа“ детанті, який бушував, як дикий буран по просторах Африки, Азії чи Полуд-

невої Америки в Нікарагві. До найбільшого здичавіння дійшов цей „ дух“ детанті в Афганістані.

За словами ген. Григоренка виходило б, що то комуністична „партоократія“ здійснює оту різню народу у Афганістані. Дозвольте запитати, яка ж „партоократія“ вирізувала народи Кавказу? Тоді панували не Леніни, Сталіни чи Брежнєви, а істінно-руські батюшки-царі.

Президент Картер, діючи в дусі Закону про Поневолені Нації, вимагає від Москви припинити бандитську м'ясорубку в Афганістані.

Погляньмо, як інші держави ставляться до нападу Москви на Афганістан. Може дехто подумати, що це не пов'язане із поневоленими націями. Та воно не так: не тільки Америка взяла на себе таке зобов'язання ступроти поневолених націй, а всі інші держави Західної Європи повинні докласти свою частку до цієї гльобальної справи. Бо коли б усі держави — народи Західної Європи і Америки — тримали тверду лінію супроти бандитської Москви, то й лиха не було б.

Тепер є голосний Афганістан, а не знаємо, що буде завтра чи післязавтра.

Західня Німеччина і Франція засудили Москву за напад на Афганістан, гейби солідаризувалися з Америкою. А дійсність така, що німецькі державні чинники рішили торгувати далі з Москвою і підтримувати її найновішою технологією. Надодачу, щоб населення „Русслянд“ не похудло і мало силу боротись на Олімпіяді, „Європейська Спільнота“ вирішила продати москалям забезцінь 100 тис. тонн масла. Пам'ятаємо, як німаки вивозили з того „Русслянд“ яйка, шпек і масло, а тепер з нечуваним ентузіазмом забезцінь вивозять до „Русслянд“ таке добро. З чого будуть пекти німкені „кухенн“ для своїх Франців і Гансів?

Це все діється тоді, коли Москва бреше, що підї в Афганістані не є аж такі трагічні, а афганістанський підопічний твердить, що в Афганістані є тільки 15,000 московського війська... (є понад 100,000).

Політика західнонімецьких державних чинників є опортуністичною супроти Москви. Але яка вона буде із зміною уряду, коли при виборах виграють християнські демократи і канцлером стане Йозеф Штравс?

Ось що помістила „Свобода“ з 16 квітня 1980 р. у вістці про один симпозіум, де виступали різні народи. Там читаємо: „До цієї групи належав та-

кож знаменитий Максімов", який редактує журнал „Континент" у Парижі і буває в оточенні кандидата на посаду канцлера Захітвої Німеччини Йозефа Штрауса.

В Парижі москаль-нахаба „дипломат" розгортає „мирову оферензиву", лає Америку і погрожує ін. західноєвропейським державам. А тут знову москаль, „знаменитий" Максімов" вже тупцює коло Штрауса, приготовляє ґрунт до другої „мирової" оферензиви, одним словом — московська шафа грає... Закінчуєчи, дописувач „Свободи" згадує про поляків, які брали участь у тому симпозіумі. Він пише: „Їхня поставка (поляків) була незалежною і гідною".

Та все ж таки приходить деяке прозріння у державних чинників, а особливо в Державному Департаменті.

Знаменно, що це діялося минулого осені 1979 р., ще перед нападом Москви на Афганістан. Знаємо, що сам напад вже зробив дуже багато, вініс дещо світла у темні нетрі американської політики. У цім призвався сам през. Картер, мовляв, тридцять років він не бачив того, що узрів через Афганістан! Він донедавна твердив, що Москва дотрималась усіх договорів, які підписала. Цікаво, чому він нечув вислову пок. през. Трумана, що „шматка паперу не вартий підпис Москви".

Тепер ще кілька слів про відхід державного секретаря Венса. Він, як і його попередник на тому пості Кіссінгер, переконаний прихильник шукання злагоди з Москвою, себто прихильник „детанті", з якої збирала хліб тільки Москва. Тому дивним виглядає твердження „Свободи" з 7 травня 1980 р., що відхід Венса — це великий удар для американської закордонної політики. Хіба найбільш виновним є вислід, що Венс „пробував чесно і рішуче, але успіху не мав"...

Одиночка Москва дощукально відчула відхід Венса, тому й почалася паніка серед кремлівських воїнів: вони думали, що на його місце прийде Бжезінський, якого вони прозвали „авантюристом". Здається, що з приходом Бжезінського таки прийшов би кінець багатьом московським авантюрам.

Американська преса подала вістку про „Спеціальний звіт" ч. 67, під назвою „Советський конгломерат", який опрацював Пол К. Кук. Там читаємо, що Росія, ССРЦ не є те саме: це є конгломерат народів, з відмінною історією, традицією й мовою. Сталося це цілком несподівано, в „драматичний спосіб". Зрушенню допомогла поява в Аме-

риці нескореного В. Мороза, який заявив перед Америкою і усім цілом світом, що він не є російським дисидентом, а українським, і даліше послідовно називав себе українським націоналістом, традиціоналістом, консерватистом.

АБН, 40-літня праця УККА, заходи д-ра Л. Добрянського, наші демонстрації і врешті, В. Мороз частково вже прояснили американську пітьму в політиці, змусили американські державні чинники поробити бодай деякі відповідні правді висновки у питанні Поневолених Націй.

ПОКАЯННА ЗАЯВА УКРАЇНСЬКИХ ПРАВОЗАХИСНИКІВ

Після розглянення заяви в справі вбивства більшевиками польських старшин в Катинському лісі в 1940 р., що її підписали, разом із російськими дисидентами, члени Закордонного представництва Української Гельсінкської Групи — П. Григоренко, Л. Плющ, Н. Світлична, а теж Раїса Мороз, Крайова Рада УККА схвалила під час своїх нарад 14 червня 1980 р. таку резолюцію:

„У зв'язку з опублікованою в російській пресі, в квітні 1980 року, покаяною заявою советських дисидентів за злочин вбивства польських вояків і старшин в Катині, що її підписали російські правозахисники, зокрема члени Закордонного представництва Української Гельсінкської Групи — П. Григоренко, Л. Плющ і Н. Світлична, які разом із росіянами каються за злочин „нашої країни" і „нашого „народу", приймаючи цим вину Москви за катинський злочин і на себе, цебто на український народ, — Екзекутива УККА вважає підписання цієї покаянної заяви українськими правохисниками як шкідливе для української справи і закликає тих українців, які підписали заяву, відклікати публічно свої підписи".

*****
ПОНЕВОЛЕНІ НАРОДИ ДАЮТЬ ЗРАЗКИ ГЕРОЇЧНОЇ БОРОТЬБИ ПРОТИ КОЛОНІЯЛІЗМУ РОСІЇ.

Ярослав Стецько

*****

В. Кульчицький Гут

ПРО СИЗИФОВУ ПРАЦЮ АЛЕКСАНДРА СОЛЖЕНИЦІНА

У цьому році, як здається, Солженіцин вирішив присвятити свої сили для того, щоб показати Західній діаметральній відмінність між Росією і ССР. Його виступ у тижневику „Тайм“ досить виразно вже на те вказував, та формально, так би мовити, він проголосив своє рішення у статті „Мильне уявлення про Росію є загрозою для Америки“, надрукованій у весняному числі престижевого квартальника „Форейн Еферс“. Він бо тут заявляє: „Я багато говорив і писав про першу із цих помилок (...) Цей есей є в основному присвячений другій помилці“. А цією другою помилкою є приймання нерозривного зв'язку між універсальною хворобою комунізму і країною, де вона вперше захопила контроль — Росією“. (Перша помилка — „нездібність зрозуміти радикальну ворожість комунізму до людства в цілому“.)

Наскільки тяжким є це завдання, показує факт, що хоча він обіцяв говорити „в основному про другу помилку“, — близько половину місця у своєму есеї відає матеріалові, який фактично стосується першої помилки, або його по різноманітності можна інтерпретувати у залежності від становища.

От його вихідна засада: „Кожний, хто не є безнадійно засліплений своїми власними ілюзіями, мусить призвати, що Захід нині знаходиться в кризі, а може і в смертельній небезпеці“. Подібні думки можна стрінуги і на старінках „Шляху Перемога“, „Гомону України“, „Визвольного Шляху“, різниця тільки в інтерпретації смертельної небезпеки: девона, який її характер, як від неї охоронитися?

Таке ж саме і його заключне твердження: „Зроблено вже так багато поступок, так багато віддано і проторговано, що нині Західній світ навіть вповні об'єднаний не є вже в силі перемогти без вступу

до союзу із поневоленими народами комуністичної світу“. Все в порядку, тільки питання: хто ці поневолені народи та хто є у тому „комуністичному світу“ головним поневолювачем?

Знов же ж характеристика Солженіциним Аверал Гаррімана, „який до сьогодні запевняє легковірних американців, що володарі Кремля є людьми, які люблять мир“, та Джорджа Кеннана, який „вічно нас переконує, щоб ми більше уваги присвячували заявамsovетських лідерів, і навіть нині вважає неімовірним, що хтонебудь може не довіряти гарячим запереченням Бреїнєва агресивних інтенцій“, а „захоплення Афганістану воліє приписати ,дефензивним імпульсам‘ советського проводу“; його висмівання „хитких припущення про уявний розкол советського Політбюро на неіснуючих ,консерватистів‘ і ,лібералів‘, ,яструбів‘ і ,голубів‘, ,правих‘ і ,лівих‘; його засудження Гельсінської угоди — все це не викликає жадних застережень.

Що ж примусило Солженіцина робити так багато відхилень від головної теми? Безперечно, сам матеріал, якого „нерозлучний зв'язок“ так органічно переплетений, що навіть Солженіцин не може його розсортити. Знов же ж, ті частини есею, де він старається говорити до теми, не попадають у ціль тому, що з них він вилучує два найважливіші аспекти. От він відкидає обвинувачування росіян у винаході тоталітаризму та месіянізму, обороняє російський націоналізм, але ані словом не згадує про російський імперіалізм. Так само він твердить, що росіяни не є „правляючою національністю“ в ССР, бо Російська Советська Соціалістична Федеративна Республіка „переживає найвищий ступінь експлуатації“ і тому „нині найбіднішими в ССР є російські села“, але він не піддає розглядові теперішнього національного складу правлячих установ ССР, як і поминає тотальною мовчанкою силу росіян в комуністичній партії та збройних силах ССР взагалі, а у т. зв. союзних республіках зокрема. А якраз ці два аспекти є нині найбільш істотними для визначення відношення між росіянами, Росією, ССР і комунізмом.

„Вашингтон Пост“ є одним із тих поважних американських щоденників, які зasadничо, якщо йдеться про ССР, стояли на Гаррімано-Кеннанівському

“VISNYK” — “THE HERALD”

Published by Organization for Defense of Four Freedoms for Ukraine, Inc.

Monthly except July and August, when bimonthly.
Second class postage paid at General Post Office,

New York, N. Y.

Board of Editors

Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
New York, N. Y. 10276

становищі. І от недавно той щоденник помістив у формі статті винятки із книжки „Російські парадокси“ науковців-гостей Російського інституту при Колюмбійському університеті, Елени Клепікової та Владіміра Соловйова п. н. „Географічний імперіалізм Росії“. Тут вони доказують, що Росія мусить поширювати свої граници, „і це вона успішно робить, незалежно від того, чи нею править царська автократія чи диктатура пролетаріату“. Гін же цей, що для нас дуже важливе, вони починають від „великого князя Івана Каліти (Івана I-го), який у 14-му ст. „зібрав“ землі довкруги Москви“. (А Солженіцин говорить про 11000-літню історію Росії). І у читача вони не лишають найменшого сумніву, що цей імперіалістичний гін не є притаманний тільки якісь особливій групі, але цілому російському народові. От вони вичисляють цілу серію відомих російських письменників 19-го ст., таких як Пушкін, Грібоєдов, Достоєвський, Тютчев, які були імперіалістами, і ставлять питання: „Поскільки то були найкращі уми Росії, та чого можна сподіватися від державних урядовців чи народу?“ Вони також підкреслюють зв'язок між советським теперішнім і не-советським теперішнім і несоветським минулим Росії. „Виглядає, — кажуть вони, — що Росія є у тій же самій формі, у якій бачив її Маркіз де Кустін 1839 р.: „Нині російський народ є нездібний робити щонебудь інше, крім завойовування світу“.

Гелен Карер д'Енкоз у своєму творі „Занепад імперії“, який у Франції мав бути на листі бестселерів і за який вона там дісталася нагороду, а який тут видав у англійському перекладі книжковий відділ тиж. „Ньюзвік“ останнього року, так же само як і Солженіцин не згадує про російським імперіалізм. Але, як солідний науковець, вона у ньому нагромадила стільки першоджерельного матеріалу, що у вдумливого читача немає найменшого сумніву, хто в ССР є „панівною національністю“, у чиїх руках є збройні сили — інструмент експансії, хто очолює і веде комуністичну партію — одиноче джерело влади в ССР.

От що говорить вона про російського селянина, над долею якого розпачає Солженіцин: „Російська міграція (...) має тенденцію звертатися до більш атрактивних районів (...) Плив селян із північного заходу у напрямі балтийських республік добре те ілюструє. Селянські окопиці російського північного народу осягнули критичну стадію депопулізації, особливо у новгородському районах, де колхози і сов-

хази терплять від браку робочої сили, а це знову впливає на їхню продуктивність. І все ж таки селяни цих районів цілими зграями заливають балтийські міста“. Результат? Балтийським народам, „особливо Естонії і Латвії“ — загрожує зникнення з лиця землі.

Про армію авторка соромливо пише, як про „знаряддя інтеграції“, та з поданого нею матеріалу видно без найменшого сумніву, що це є знаряддя звичайної собі русифікації, що вищий командний склад є у руках росіян, та що, хоч „українська група грає важливу роль у збройних силах“, її там присутність тільки сугерує „зрусифікування українського мілітарного проводу“.

Статистичні таблиці та діяграми, як і другий матеріал, нею представлений, також наглядно доказують, що комуністична партія також є у руках росіян, бо національні компартії є тільки безвульні і безправні пішаки. Всі рішення робляться в Москві, у Центральному Комітеті і Політбюро, а „між членами Політбюро на 16 є тільки 2 націонали (...) у Секретаряті ж немає ані одного представника національностей“.

Чи у світлі таких фактів не є зусилля Солженіцина направду Сизифовою працею?

От ще стаття Крейга Р. Вітні, голови бюра щод. „Ді Нью Йорк Таймс“ у Москві, п. н. „Вид з Кремля“, яка була поміщена у тижневому магазині цього щоденника за 20 квітня 1980 р. Її автор може і не мав ще змоги читати есею Солженішина у квар. „Форейн Еферс“, але напевно читав його статтю у тиж. „Тайм“, але виглядає, аргументи Солженіцина його таки не переконали, бо у своїй статті він уживає понять „советський“ і „російський“ та ССР і Росія — як синонімів. І не дивниця. Стаття ж бо починається великою знимкою на півтора сторінки, на якій представлені володарі Кремля — ССР, як приймають нараду з нагоди річниці „октябрської“ революції. І американський читач довідується, що тими володарями є: маршали Куліков Огурков, міністр оборони Устінов, лідер Брежнєв, член Політбюро Суслов. Чи цей квінтет не дає право авторові, всупереч протестам Солженіцина, говорити про росіян і Росію, коли він каже: „Всяка надія, що

ЧИТАЙТЕ І ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ „ВІСНИК“!

В. Степанович

ЗА ПРАВИЛЬНЕ РОЗУМІННЯ ЄДНОСТІ

Скільки уваги, дискусій, нарікань та бідкань по-між нами з приводу недосягнутої у нас єдності!.. „Боже, нам єдність подай“, постійно і набожно співаємо у церквах, пишемо в пресі, в безконечність говоримо і сперечаемось при кожній нагоді, нарікаючи один на другого, що єдності у нас таки немає.

„Ох, коли б так у нас єдність була, коли б ми всі однаково думали, щоб у нас менше організацій і партій, та одна Церква, і так в безконечність, то ми вже давно мали б свою державу — у нас був би мир!“.. Скільки часу ми витрачуємо на дискусію про нашу „консолідацію“, спільні акції у наших визвольних змаганнях, про те, хто винен і т. д.; однак, як мало у нас застанови і реального підходу до питання, що це таке, ота наша вимріяна єдність?

Нам здається, що всі ми добре розуміємо, що таке єдність, хоча в дійсності ми не задумуємося над цією, насправді дуже важливою, справою, трактуємо її дуже поверховно і більш чуттєво, ніж розумово.

Ми, бідкаючись над браком єдності, ніколи не думаемо про себе, а шукаємо винуватців десь поза собою, у когось другого. Багатьом здається, що коли б усі робили так, як ми, то все було б впорядку і була б взірцева єдність, а досягнувші її вона б вже сама магічно привела до сповнення наших

роки детанту заспокоять росіян відносно наших на-мірів були, у найкращому випадку, зовсім передчасні, як також всякі надії, що збільшене спілкування з Заходом зробить їх більш схильними до поміркованості?“ Або: „Більш сучасним прикладом (що у жадній державі політичні слова не стоять у такому контрасті до реальності як у Росії) є офіційне маячливо нерозбірливе советське становище відносно того, чому російські війська пішли в Афганістан?“ (під. наші, ВКГ).

Та найважливіше, чого бракує Солженицинові у його зусиллях — це конкретних діл. Бо врешті-решт не слова переконают про поневолення російського народу комунізмом, а діла. А цих діл не доставляє Солженицинові ані російський народ там, ані російська еміграція тут.

мрій. Таке поступування нагадує двох сварливих приятелів, котрі конче хотіли жити в згоді, а дорікаючи один-одному казали: „Чого ж будемо сваритися? Роби так, як я кажу, і все буде в найкращому порядку!“..

Це нині дуже впадає в очі, зокрема у праці у наших суспільно-громадських, політичних і церковних справах. Різницю думок, підходу, принципу і саму дію, коли вона не по нашему, називаємо розбиттям, сваркою, різними інсінуаціями, обмовами і образою провідних людей, ідеологій, середовищ. З думкою про про єдність ми забуваємо, що кожна людина має свої погляди на всі справи, що кожна організація, церква, партія, установа мають свої цілі й завдання. Не всі однаково думають, не всі хочуть належати до тієї самої політичної партії чи визнавати ту саму ідеологію. Це людське і зрозуміле, і заледве чи можна у цьому випадку щось зробити. Однак, єдність потрібна, а як її осягнути?

Кожний національно і культурно дозрілий народ мусить мати різні організації, установи, товариства, політичні партії, церкви чи церкву, і т. д. Всі вони мають свої окремі завдання, що немає нічого спільного з уявною єдністю, бо, власне, вони її і творять і є конечним нормальним явищем дії цілої спільноти-народу. Уявім собі, що ради якотіс абстрактної „єдності“ у нас була б тільки одна політична партія! Напевно ще багато з нас пам'ятатимуть, як ми ішли геть від єдиної партії комуністів у імперії.

Немає, отже, нічого злого в тому, що народ чи спільнота ділиться на різні організації, політичні партії і церкви. Це виходить із самої людської природи.

Наше розуміння єдності, це, в першу чергу — добре відношення людини до людини, українця до українця; не дивлячись на його політичні, релігійні, організаційні погляди, за виключенням тих, що йдуть у розріз із нашими національними інтересами, а в нашему випадку безкомпромісовых змаганнях нашого українського народу за визволення і державність. З тими, хто стає „свідомо, чи несвідомо“ по боці нашого ворога, ніяка „єдність“ і неможлива і непотрібна.

Щоб створити нашу національну єдність, ми в

ім'я її мусимо „роз'єднатися“ з ворогом, бо будь-яке єднання з ним автоматично послаблює нашу національну єдність. Прикладів цього у нашій історії не бракує.

Немає також сумніву, що важливим чинником нашої єдності є належна структуральна побудова нашого організованого життя, яка має зберігати і вдержувати різні ділянки й аспекти всього громадського, політичного, церковного і державного життя. Певно, що така структура мусить бути побудована по пляну, так, щоб кожна її частина мала б якусь рацію існування, потребу і виконувала свою функцію, а не була завадою. Цілість організованого життя повинна бути справною, як добра машина, у якій кожний найменший гвинтик виконує своє завдання. Натворити всяких непотрібних, подвійних, потрійних установ, організацій, а навіть і церков, не спромігшись скординувати їхню дію так, щоб вони становили цілість і виконували потрібні народові завдання, послаблює цілість і сприяє непотрібним непорозумінням, а тому стає перешкодою в єдності. Кожний народ, в тому і наш, український, проявляє свою національну свідомість не тільки тим, що він знає, хто він є. Це елементарна свідомість. Тому біда полягає не у багатьох організаціях, партіях, церквах, установах, що є прикметою кожного народу, кожної спільноти, а в тому, що ми не вміємо, або не хочемо респектувати один другого, нам важко прийняти критичні зауваги; частина українців не хоче дати признання за добре діла для свого народу, віри, культури і т. д. — іншій стороні.

Живучи тут, у вільному світі, ми часто не тільки спостерігаєм, а й беремо участь в державному житті країни нашого поселення. Тому повинні, приглядаючись вчитися від наших співгорожан державної єдності. Бо ані палкі дискусії, ані нарікання, ані навіть наші розочаруві прохання „Боже, нам єдність подай“ не допоможуть.

Більшість, що є основою демократії, стає тут законом. А як у нас? У нас так: коли більшість переїшить, меншість стає в позицію „покривджених“, ображених, поденервованих, що разом створює напруження. В рух ідуть різні сплітки, обмови, не гребуючи в засобах, включно до особистих образ провідних людей, які часто як кажуть, „Богу духа винні“. Мовляв, дивіться, хочуть „опановувати“, „диктатура“ і т. п. Як далеко тут від духа єдності чи толеранції! Звичайно, у таких випадках найбільше перепадає цілком до нічого не причетним і невин-

ним, найчастіші працьовитим людям. а коли брати з ідеологічного боку, то попадає „бандерівцям“, як то недавно було з резолюцією УККА.

Коли в таких обставинах повернутися знов до вимріваної єдності, то робиться моторошно. Там, в Україні, найменший прояв національного українського таврюється „бандерівциною“, тут, у вільному світі — також різні-прерізні „демократи“, опортуністи, єдинонеділимці, ліваки, лінтухи і просто заздрісні бездарі роблять те саме. Мовляв, ох, Боже, якби не ті „бандерівці“, було б так добре на світі жити! Можна б спокійно наслоджуватись життям, можна б і кілька разів в Україну зароблені гроші большевикам відвізти, можна б і на всі концерти, що їх тут влаштовують „кагебісти“, ходити; цілком добре можна б і з москалями „погулять“, це ж вони так, як і ми, страждають, ми з ними могли б, може добитися „людських прав“, знищити комунізм, а далі далі буде видно.

Останнім часом вже не треба чекати на рептильку КГБ „Вісті з України“, щоб прочитати лайку, наклепи і брехню на „бандерівців“, на „Визвольний Фронт“ і провідних їх людей. Це все можна без труднощів знайти, взявши газету українською мовою з Вінніпегу, Торонта, Чікаго чи Парижу. „Демократам“ п. Воскобійника часто вторують на віт асекураційні деякі газети, котрі у своїх рядах мають тисячі членів, яких через свою політичну односторонність — ображають політично, чим самі собі шкодять, бо їхнє членство вже зменшується.

„Бандерівці“ мають таке „щастя“: коли активно працюють, жертвують, підтримують, ідуть начолі, поривають вперед, то недобре, бо хочуть „опановувати“, коли ж із принципових тактичних зasad, зокрема коли мова при визвольну політику, мають іншу думку, то знову зачиняється шум, мовляв, „бліскуче відокремлення“, „розбивачі“ і т. д.

Роздумуючи над цим, важко прийти до якогось висновку, в чому ж справа справа? Бо не хотілося б вірити, що опонентам бракує національної свідомості, патріотизму, чи доброї волі у належній допомозі боротьбі України за визволення! То, що ж тоді? Відповідь може бути така: численність, організованість, принциповість, жертвеність і до краю відданість ідеї визволення України „бандерівців“ перемінюються у заздрість і витворює комплекс меншевартости у їх опонентів.

Чи ж не дивно, коли стільки різних „організацій“ і „партій“ замкнені у собі. („Сам собі пан“)

— ніхто і словом проти них не писне, про якесь „бліскуче“ чи інше „відокремлення“!

Коли одна політична група посилає свого представника на голову СКВУ, загальної суспільно-громадської установи, а потім робить його ще й своїм „вождем“, то хто опановує?

В УККА статутовим порядком є щорічна зміна екзек. заступник президента, від братських союзів. Все було добре, гарно і демократично, коли такі зміни приходили від УНС, УБС, „Провидіння“, але коли у цьому році прийшла черга на ред. В. Мазура — голову УНПомочі, то вчинився шум і баталія! Дивіться, „бандерівці“ опановують!..

Тепер колишній редактор І. Кедрин на всі боки „роздиває“ УНР, яку тому кілька років „боронив“ із завзяттям неофіта, і то перед „бандерівцями“. Якось не добавчують цього тепер його „приятелі“ та не вписують у своїх газетах про „роздивання“! Натомість він сам ніяк не можестерпіти, — ото демократ! —, що на засіданні УККА член „Вільного Фронту“ голосував — в опінії І. Кедрина — проти свого переконання, бо нібито підшепнув йому:.. „Не погоджуясь, але голосував, бо у нас є „партийна дисципліна““. А вся та „партийна дисципліна“ полягала в тому, що деякі учасники засідання вимагали, щоби конче перечитати „становище“ ген. Григоренка, яке він написав до „Континентов“. Аж дивно, що деякі особи, приділені до УККА, не читають хочби своїх власних газет. Дивно, що над справою п. М. Плавюка треба було „голосувати“, коли статут СКВУ у точці параграфу 23 точно говорить про зговорення у зasadничих справах. Не допомогло навіть опротестування перед голосуванням. Чи не порушеного статуту СКВУ? Що було б, коли б це зробили „бандерівці“? А що, наприклад, було б зі СКВУ, якби його головою люди обрали Я. Стецьку?

На цю тему — тему єдності та її розуміння, зокрема у т. зв. „демократів“, можна писати б великі томи. Але й цього досить, щоб кожний, у кого на серці лежить направду щира українська єдність, а не гіпокризія, застановився добре над цим. Здорова критика, суперництво і боротьба суспільно-громадських і політичних угрупувань самі по собі не є суспільно шкідливими, коли в конкурсні і суперництві, в змаганні за впливи і вагу у збірному житті, за першу лаву у великому поході нації, найвищим сещед них — є національне добро.

На жаль, у нас цього моменту, а зокрема у теп-

рішніх грізних часах, якось небагато. Нашу так звану „критику“, що обертається в лайку, наклепи, очорнювання і просто вишуковану неправду, аби доку-чити своєму братові, який думає інакше, або не належить до „моєї“ організації, партії чи церкви, — треба відкинути як нездорове явище, як просто національний злочин. Таку нашу „критику“ часто використовує наш відвічний московський ворог, який у своїй пропаганді вже дуже вміло й зручно на нас покликався (деякі наші газети, журнали вже удостоїлись цього).

Така наша дійсність. Що ж у такому випадку робити?

Конечним справу єдності кожному в спільноті треба розпочинати від себе. Мусимо навчитися шукати правди, респекту не тільки своїх власних думок потягнень. Маємо знаходити „золоту середину“, не потрапляти в крайності. Самі заклики, звернення і навіть молитви за єдність залишаться нездійсненими, коли від слів не переїдемо до діл. Господь дав нам розум, волю і Заповіді, та свободу у розв'язці таких питань, як гармонія, співпраця, вирозуміння, респект до інших, а через це і єдність. Ні взаємної любові, ні єдності між нами Бог не буде вимушувати від нас, чи якось їх нам „давати“. Єдність нам самим треба творити, і радше молитись, щоби Господь послав нам духа вирозуміння, прямолінійності, братолюбія — і якнайтвердішої постави до національного ворога.

ВІТАЛІЙ ЛЕХТЕР ДОПОВІДАВ ПРО СЛ. П. ВОЛОДИМИРА ІВАСЮКА

У весняних місяцях 1980 р. член Головної Управи АДУК ред. Віталій Лехтер виступав із доповідями-спогадами про вбитого рік тому кагебістами талановитого композитора Володимира Івасюка у Львові, якого він знав особисто у Чернівцях під час студій в університеті.

Виступи, які всюди викликали великий відгомін, відбулися в Америці у Нью Йорку, Клівленді, Ірвінгтоні й ін. містах та Оселях молоді, а в Канаді у Вінніпезі, в Едмонтоні й Торонті. Подекуди з доповідачем успішно виступали співаки п-а Христіана Іванів та Олесь Кузинин. У кількох містах Канади ред. В. Лехтер мав також виступи на радіо та інтерв'ю на телевізії.

Міська Рада Вінніпегу, що є „спорідненим“ із Львовом, зобов'язалася написати листа до Львова у справі вияснення обставин смерті молодого українського композитора сл. п. Володимира Івасюка.

Василь Гальченко

ПОЛІТИЧНЕ ПРОЗРІВАННЯ ЗАХОДУ

Стверджуємо деякі позитивні зміни в трактуванні ССР Заходом.

У заявах міжнародної преси весною 1980 року знаходили ми підтвердження заявління президента АБН, През'єра України в 1941 р. Дост. Ярослава Стецька з листопада 1979 року. Тоді у американському часописі „Сетн Пол Діспеч“ від 27 листопада 1979 р. Ярослав Стецько закликав „бойкотувати московську Олімпіаду“, бо, крім ін. причин, були достовірні відомості, що „ордени й медалі того видовища зроблені руками політичних в'язнів у ССР“.

Окупаційна „Радянська Україна“ з 16 березня 1980 р. у статті „Унція“... накинулась на справедливі заяви міжнародної преси, що вказує на Росію як на агресора в Афганістані та ворохобника у світі. Київська підневільна газета особливо напала на „Інєрнешенел Гералд Тріблон“, яка — читаємо в „Р. У.“ — „раптом проголосила, що олімпійські ведмедики всіх розмірів, видів і кольорів виготовляються в трудових таборах“! Советська газета оминула слово „концентраційні“ табори, подаючи лише „трудові“, хоча Ярослав Стецько вказував якраз на існування червоних кацетів.

У тім же чисні „Р. У.“ атакує і радіовисильню „Голос Америки“, бо він „заявив на радіохвилі: „ССР вже давно неухильно збільшує воєнні витрати з метою поширення своєї воєнної могутності на ввесь світ. Країни НАТО явно відстали від радянських темпів якісної зміни ядерної зброї“.

Стверджуємо, що в останніх місяцях американська та ін. закордонна преса почала тверезіше реагувати на московські наміри імперіально запанувати над світом.

Так, „Рідерс Дайджест“ помістив важливий матеріал під наг. „Смертельна загроза советської хемічної зброї“ (автор конгресмен із Мізурі, Айкорд). Американська преса публікувала заяви сенатора Бентсена про те, що советські війська брали участь у масових розстрілах афганців під час революційного виступу повстанців-націоналістів у столиці Кабулі проти російського окупанта. Закордонна преса містила — за ЮПІ — інформацію про концентрування советських частин поблизу афгано-іранського кордону, що викликало неспокій у Ірані,

але, на жаль, і досі не вплинуло позитивно на долю американських закладників.

Ньюйоркська преса, тел. і радіо інформували про другий спільній виступ Афганського Союзу за Свободу із народами АБН — демонстрацію в Нью Йорку, в якій брали участь також члени ООЧСУ та ін. організацій Українського Визвольного Фронту. Повідомляли і про голодівки української молоді, як обвинувачення Росії в загарбницькій політиці, з вимогою звільнення всіх політ'язнів, і в першу чергу Юрія Шухевича — сина Головного Командира УПА ген. Тараса Чупринки-Шухевича.

Хоча повільно, але Захід починає прозрівати політично, і таким чином стверджувати правильність гасел і політики АБН, підсилюючи ТПНацій.

Змонтований і накинений Заходові так зв. „дектант“ Советським Союзом сам же Советський Союз і розвалює своїм мілітарно-політичними агресивними заходами в різних частинах світу.

Політичне прозріння Америки буде ще більшим у зв'язку з уже організовуваним п'ятіколонниками спротивом обов'язковій мобілізації молоді до Американської Армії. Демонстрація 30,000 розгуляних молодиків і багатьох старих агітаторів-„миротворців“, що відбулася в Вашингтоні, не без підземних впливів компартії ЗСА, — позитивно впливає на хід думання американського Конгресу та Уряду.

Внаслідок наростаючим спротивом не-російських народів у ССР проти русифікації, політики нинішньої нації, політичне прозріння Заходу починає відігравати все важливішу роль у відношеннях між світом неволі, який традиційно очолює Росія, і світом свободи, на чолі якого доля винесла ЗСА. Однак, нерішучість Америки в підході до багатьох світових проблем доводить до того, що Зах. Німеччина та Японія починають самі більше класти на тиск на власне озброєння та рішучіший опір Москві, чого вже віддавна домагається велетенський червоний Китай.

У світлі цих перемін нині особливо актуально звучать слова Головного Отамана Симона Петлюри, підступно забитого в Парижі московським агентом 1926 року: „Не забуваймо про меч“ та все ідеологічне вчення полковника-соборника Євгена Ко-

новальця, якого також підступно вбила Росія в 1938 р. на вулиці Роттердаму.

Національно-визвольні ідеї Революційної ОУН та АБН (ПАБНА) починають не лише проникати до свідомості проводів держав Заходу, а й дають важливі висліди. Досить пішениці для совєтів! Досить підтримувати Росію та ... комунізм!

Українська національно-визвольна політика її надалі не лише твердо стоятиме на своєму, вказуючи на Росію, як на джерело світової отрути, а й поширюватиме дію в напрямку мобілізації сил Заходу для активного спротиву, а там і наступу на „багно гнилес“ посеред Європи, як назвав Росію великий Іван Франко.

Тепер кожний виступ Українського Визвольного Фронту назовні, чи то у формі політичних антимосковських демонстрацій та летючок різними мовами, чи у формі пресових заяв Провідника ОУН Дост. Ярослава Стецька, чи у формі листів до кандидатів на вибори в ЗСА й ін. — набирають ще більшого ніж будь-коли значення. Кожна політична маніфестація сприяє і сприятиме дальншому політичному прозрінню Вільного Світу, аж доки з імперіалістичною Москвою буде те, що було в кінці-кінців із імперіалістичним Берліном.

Надзвичайно важливі в цім пляні виступи української та іншої вільної молоді із середовища АБН у країнах Заходу.

Закликаємо і всі Українські Церкви виступити організовано з вірними у могутніх Хрестових походах вулицями Америки, Канади, Англії, Франції, Німеччини, Австралії, Аргентини, Бразілії та ін. країн світу — проти безбожницько-імперіалістичного СССР. А для цього найбільше надаються масові релігійні маніфестації у зв'язку з тижнем Поневолених Націй і ще більше — з Декадою святкувань 1000-ліття Хрещення України-Русі. Не можуть дозволити наші релігійні ієархі, щоб ініціативу таких святкувань перебирали різні „зарубежні“ російські церкви...

Сприяймо ж усіми доступними силами дальншому політичному прозрінню країн Вільного Світу!

У цьому аспекті цьогорічний Тиждень Поневолених Націй мав свою особливу вимову — і матиме в майбутньому ще більшу. Але урожай самі не приходять, урожай треба плекати.

МОЛОДЕЧЕ ТУСМ

ТУСМ — це студентська організація, яка ставить собі за завдання об'єднати у своїх рядах українську студіючу націоналістичну молодь і через науку та організацію включити її в активне українське громадське життя. Крім активізації в житті нашої громади в країні поселення ТУСМ бере активну участь у діяльності під кутом допомоги нашим братам в Україні.

У минулі роки ТУСМ був ініціатором загальноукраїнських акцій в обороні переслідуваних українських діячів і цю акцію ТУСМ плянує продовжувати в 1980 році, маючи на увазі трагічний стан в умовах більшевицької окупації. З цією метою ТУСМ організуватиме маніфестації та демонстрації, відбуватиме зустрічі з державними діячами, з пресою, радіо та телебаченням, буде організовувати неукраїнських студентів на американських, канадських і інших університетах.

Вся ця акція буде успішна при передумові, що ТУСМ знайде зрозуміння та моральну і матеріальну підтримку серед українського громадянства.

Головою Т-ва Української Студіючої молоді ім. Міхновського тепер є студент Андрій Прятка у Нью Йорку. Адреса:

TUSM

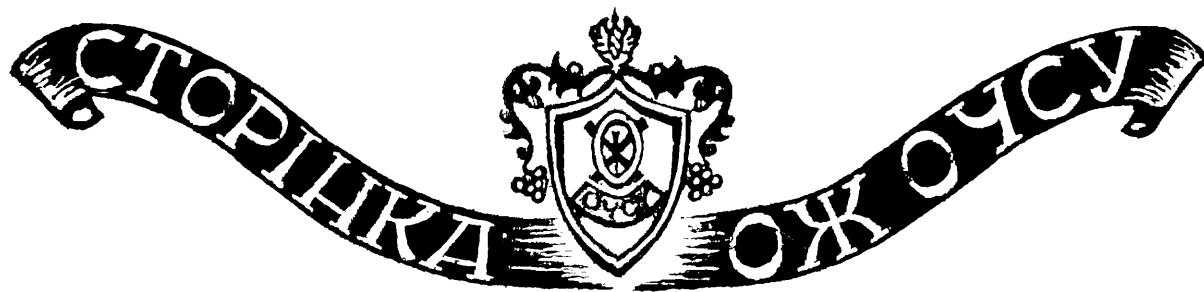
136 Second Ave., New York, N. Y. 10003

ЖЕРТВИ СТРАШНОГО ВИБУХУ В УКРАЇНІ

Із Мюнхену повідомили, що 26 квітня 1980 р. на шахті „Гірська“ Ворошиловградської області стався страшний вибух. Припускають, що вибухнув газ метан. Десятки робітників, переважно українців, загинули, сотні були обпеченні, деякі осілі.

Катастрофа була такого великого розміру, що навіть ЦК КПСС з Москви прислав комісію для „дослідження“ та співчуття родинам загиблих і обіцянку, до „республіканські органи УССР вживут заходів для подання допомоги сім'ям загиблих шахтарів і ліквідації наслідків аварії“.

Як звичайно,sov. преса, в тому й „Рад. Україна“ від 29. 4. ц. р., не повідомила про кількість убитих і покаліченіх. Відомо, що в об'єднанні „Первомайськувгіля“ на Донбасі більшість шахтарів — українці, які втікають на шахти від ще гіршого колгоспного життя.

Зена Матла-Рихтицька

УКРАЇНСЬКІЙ МАТЕРІ, УКРАЇНСЬКІЙ ЖІНЦІ

Ми вже давно відвідки від цієї трагічної дійсності, в якій живуть і працюють наші землячки і земляки в Україні. Тутешніми вулицями не маршують російські відділи у важких чоботах під звуки своїх пісень, до наших хат начами не стукають колодками нагадів поліції російської окупації, наші діти не вистоюють разом із нами у безконечних чергах за темним хлібом...

І як нам усвідомити, як нам вжитися в атмосферу безсильного розлачу, якою дихають листи наших рідних і звіти наших журналістів про безнасташне, зухвале російське насилля в окупованій Україні?

Ми щороку святкуємо День Матері. Скільки дарунків наші діти склали своїм щасливим матерям тут, на вільній американській землі!

Але подумаймо хоч на одну хвилину, які дарунки могли скласти українські діти своїм розпаченим матерям в Україні, в нашій батьківщині?.. Діти, яких батьки сидять по тюрмах, або заслані в Сибір... Матерям, яких чоловіки караються безконечними термінами під лайку і гамір російських посіпак, озброєних по вишкірені зуби своїх сторожевих собак злочинного режиму окупації...

І цо з цього, що ми згадаємо тут одну-дві українські матері, що ми опишемо їхні страждання і муки, коли простір часу і географічна віддалі не дають нам зможи відчувати разом з ними, переживати разом з ними, з ними терпіння і з ними надіятися на велику прийдешню зміну... Не раз опадають руки. Ми розуміємо, що ми і вони — це одне, ми діти однієї України, але мимоволі ми почуваємо на собі невисказану, важку до описання вину за те, що ми не з ними там, де наш народ терпить неволю і там — там, де кується його завтрашнє майбутнє.

Але розуму не вистачає. Нам потрібно сердець. Нам потрібно любови, бо тільки через любов будуються мости єдності і солідарності.

Можемо ми викресати в наших еміграційних серцях почуття любові? Не голосової, не порожньої, беззвучної любові, але любови щирої, сирдечної, близької, скропленої ненависті до ворога, ненависті такої безмежної, як безмежною є його холодна, плянована кривава екстермінація нашого народу.

Нехай заговорять наші серця, бо слів бракує, щоб пе-

редати вам, дорогі земляки і земляки, глибину сучасного українського горя в нашій Україні. Ми говоримо про тисячі, десятки тисяч жертв, але ми не спроможні усвідомити величі цих трагічних чисел.

Нехай заговорять до вас два приклади: Оксана Мешко, і Валентина Сіру. Дві безборонні, слабі жінки проти всемогутнього, безжалісного насилюя всієї окупаційної машини російської імперії! Можете уявити собі, які у них шанси отримати перемогу в такій нерівній боротьбі?

І за що вони боряться? За що вони рисують своїм здоров'ям і життям, своїм родинним щастям і долею своїх найрідніших?

Преса опублікувала листа Валентини Сірої із точним реєстром диких переслідувань російськими властями її мужа, її дітей і її самої. На перший погляд виглядає, що це крик розпачу і відкликну до звичайних прав людини, до елементарних людських прав. Та не тільки так здається, і саме тут роблять таку серйозну помилку всі ті, хто підносить питання людських прав у Советському Союзі. Там не про людські права йдеться. Бо хоч людські права там і не визнаються, як у кожній іншій диктатурі у світі, суть **справи в національних правах**, і тут треба покласти відповідний акцент: національні права в Советському Союзі існують, але **тільки для росіян!** Для національних республік і їхніх народів таких прав не тільки, що немає, про них не вільно навіть згадувати!

І саме за це є так переслідувані українки і українці в Україні. Життєпис Оксани Мешко це одна мережа особистої і родинної трагедії. Життєпис Валентини Сірої те ж саме. І за ними тисячі, безконечні тисячі інших.

Валентину Сіру проголосили українською Матір'ю 1980 Року. Це все, що ми можемо для неї зробити, але це не те, чого їй і всім іншим українським матерям в Україні потрібно. А знов же цього, чого їм потрібно, ми не можемо ще сьогодні їм дати. Ніхто не може їм дати, бо вони хочуть волі і свободи для своєї нації, а це треба здобути, цього ніхто нам не дастя! І в цьому замикається вся трагедія української нації, а в тому її української матері — доки Україна не позбудеться російського окупанта.

Ми можемо дати моральну і навіть матеріальну допомогу, ми можемо і будемо чинити у світі безнастаний гамір в їх обороні, але при цьому всьому ми свідомі, що це тільки дрібна частинка справжніх потреб — та зважмо, що при всіх нестачах нашої допомоги, важлива є не так її матеріальна сторінка, як наша масова участі у всіх оборонних акціях, наша національна солідарність, показ і вичуття нашої власної національної сили і її демонстрація перед усім цивілізованім світом. Це підтримує українську матір в Україні на дусі більше, як все інше, бо вона бачить і відчуває за собою свою національну силу і наявність безчинствених тисячів співучасників і свідків у цій боротьбі.

Цього нам треба досягти за всяку ціну. Якщо ми влаштовуємо сходини чи свято на честь Оксани Мешко, напівзалі мусять бути переповнені людьми; якщо ми влаштовуємо протест у справі Валентини Сирої, нас мусять бути при цьому тисячі, не десятки. Всякі оправдання не мають жадного змислу: факт нашої сили-принциповоності говоритиме сам за себе, якщо ми його покажемо світові.

Якщо українська матір нині карається в неволі, терпить наругу збоку російського окупанта, тоді нехай увесіль світ це бачить і чує! Нехай українська матір, українська жінка, український політичний в'язень і українська дитина не будуть катовані в темряві російських півшниць!.. Ми витягаємо факти російської окупації на світло!

Софія Наумович

ПРОТИВАГА МОСКВОФІЛЬСТВУ

Говорення про нашу „силу“ виглядає неповажально. Адже не маємо ні війська, ні великих капіталів — цих двох матеріальних складників справньої сили у міжнародних взаєминах. Свідомість нашої слабості каже нам забувати про моральну силу, яку могли б ми виплекати в себе, зате ж викликає в нас вічне незадоволення, жаль до всього світу, зваливання провини за нашу бездережавність на всі можливі причини, слухання підшептів, які нарочно спрямовують наші жалі у фальшивий бік та підсушують нам ілюзії, що знайдуться чайже „добрі москалі“, які нас „зрозуміють“, „переконаються“ і врешті „домовляться“ з нами про нашу незалежність. У цій нашій безвиглядності, ми забуваємо, що могли б виплекати в себе велику моральну силу і віру, яка „гори переносить“ у великій, непожитній ідейності та в усенародній, одностайній настанові до нашого найбільшого ворога — Москви.

Ця ідея не нова, бо наші літературні генії вказували нам на цю необхідну настанову ще у 19 ст., але ми не хотіли, чи не вміли їх зрозуміти: „Мос-

дение, перед обличчя і осуд всього цивілізованого світу! І якщо ми зробимо це масово, якщо ми всі візьмемо в цьому участь, діб'ємося такого самого респекту і уваги до наших протестів, як їх досягли жиди.

Якщо ми залипимо ці справи внутрі нашого національного світу, тоді ми зробимо тільки те, чого собі наш ворог бажає: ми ізоляємо себе від світової опінії і наша справа завжди буде внутрішньою справою російської імперії.

Цього року Свято Матері пройшло тихо, майже без прилюдної уваги. Якщо наступного року ми вийдемо на вулиці міст, на маніфестації по всьому культурному світі про долю матері в Україні, ми кинемо могутній прожектор яскравого світла на дійсність останньої варварської імперії у світі і світ нас почує і нас підтримає.

Атомової війни не хоче Америка і атомової війни не хоче Україна — ось де міст порозуміння, і це треба американцям говорити на кожному кроці! Але атомової війни хоче Росія, бо це для неї одинокий шлях опанування світу — і тому Росія є ворогом людства число один! Доля української матері і всього українського народу як теж доля всього західного світу замикається у цьому простому, логічному ствердженні. Тому почінім робити тепер готовання до святкувань наступного року і почінім тепер думати про найкращий шлях допомоги українській матері, українській жінці і українській дитині.

калі лихі люди, роблять лихо з вами!“ — перестерігав нас Тарас Шевченко. „Багно гниле між країв Європи“ — бичував сарказмом московську імперію Іван Франко. „Мене любов ненависті навчила!“ — найкраще висловила необхідну для нас моральну настанову Леся Українка.

Саме цю настанову треба нам плекати у всьому українському народі, коли не хочемо загинути. Звичайно, ненависть, — це ні християнське, ні благородне почування. Але в нашій межовій ситуації, коли питання стоїть: бути чи не бути українській нації, — ми не сміємо гербувати й цим засобом.

Ненависть — як наша спільна настанова до ворога, — в Україні й на еміграції, — мусіла б стати відповідлю на безличне обмосковлювання нашого народу, на колонізацію України московськими зайдами, на обезкультурення її цінностей і талантів, на винищування історичних скарбів, і врешті на всі злочини проти людських і національних прав, Богом даних усім людям і народам на землі.

Коли зуміємо об'єднатися у цьому спільному по-

Оксана Керч

УЧЕНИЦІ ГІМНАЗІЇ СС. ВАСИЛІЯНОК В УКРАЇНСЬКІЙ КУЛЬТУРІ

(НАРИС)

У львівських середніх школах училося багато української молоді, що стала в міжвоєнному періоді в ряди високосвіченої громади професіоналітів, політичних та культурних діячів. Однією з цих львівських середніх шкіл була гімназія сестер Василіянок, що в часи моєго навчання мала річно 300 учениць, і всіх вона виростила і виховала на інтелігентних свіомих патріоток. Між ними чимало гімназисток, які завдяки обдаруванням вирізнялися в різних діяльностях культури. Про тих гімназисток, що стали відомими співачками, піяністками, скрипаль-

чуваний ненависті до ворога, то, парофразуючи вислів Лесі Українки — ця ненависть навчить нас любові до всього рідного, українського, зокрема ж до свого українського біжнього. Тоді й зникли б оті дрібничкові заздрості й злоба до багатих, чи мудріших з-посеред нас, притупилося б взаємопоборювання наших партій і середовищ, зупинилися і переліцтовування у патріотизмі. Їх замінила б творча діяльність на славу України та боротьба за її волю.

Оце наше всенародне почування зразу відчули б москалі, ѹ як завжди, перед непохитною силою, мусіли б відступити. Перестали б підходити до „дурних хахлів“ із їхніми „місіями“ — панславізму, православ’я, чи „повалення режиму“. Зрозуміли б урешті, що коли не хотять дочекатися „масакри“, якою вже страшить їх Солженицин, то мусять подумати про мирне розчленування цмперії на національні держави, і то не з „любови“ до поневолених народів, але для свого власного рятунку.

Чи зуміємо покористуватися цією єдиновою, але певною силою, якою розпоряджаємо, чи зуміємо змінити нашу довірливість, — таку трагічну в наслідках, — на недовір’я до всього, що тільки „пахне“ Москвою, чи замість безглаздої „любови до старшого брата“ викрешемо в собі ненависть до ката українського народу?..

Відповідь на це питання буде доказом, або навпаки, запереченням, — нашої державницької зрілості.

ками, малярками чи письменницями, хочу тут розповісти.

Коли я тільки стала ученицею першої класи, я з моїми однокласницями захоплювалися співом Гені Ласовської, яка була тоді в сьомій класі, гарна брюнетка з кучерявим волоссям. Вона співала мильм, дуже гарним сопраном на різних шкільних святах та концертах і професори віщували їй співацьку кар’єру. І справді, вона, закінчивши гімназію і консерваторію, стала потім співати у різних польських операх, а трохи згодом у Львівській опері. Закінчивши дуже рано співацьку кар’єру через здоров’я, вона стала дружиною славного тенора європейських сцен Міро Скалі, якому в його кар’єрі допомагала і з яким переживала його тріомфи на європейських операх сценах. Померла в Парижі, а Міро Окаля-Старицький дуже скоро після неї.

Другою співачкою, яку я пригадую вже з моєї класи, була Марта Могильницька, яка мала також дуже гарне сопрано і велику вроду. Вона вчилася співу, співала на шкільних концертах також, але співацької кар’єри не зробила, дуже рано вийшовши замуж.

Гарне сопрано мала також Оксана Согор, якої чистенький і дзвінкий голос ми подивляли на концертах. Вона теж вийшла замуж і пізніше вчителювала, не знаю, чи виступала в театрах або на концертах.

Між інструменталістками було багато піяністок. Дарія Гординська, Катря Гвоздецька, Нома Пясецька, Зоя Шулик і дуже талановита піяністка, співачка і диригентка Стефа Орицин, пізніша співачка хору Котка (альт). Між скрипачками вирізнялися Леся Деркач та Метельська. Була теж гарфістка — Ляля Федак-Дрогомирецька, що була рівночасно піяністкою і танцюристкою. Вчилася в школі Жака Далькроза в Швейцарії. З танцюристок вирізнялася талантом і надзвичайною грацією Галія Голововська-Балтарович, Ірка Соколовська, Дарка Нижанківська, що була в Львівському театрі прімабалериною. Зараз веде свою Школу балету в Вінниці.

Славною маляркою стала моя шкільна однокласниця і приятелька Іванка Нижник-Винників, яка жи-

ве на півдні Франції, де відкупила з мистцем Юрієм Кульчицьким від вдови Володимира Винниченка його гарну садибу „Закуток“. Вона не лише має олійні образи, але є славною керамісткою та емальєркою.

З цього ж покоління пляністка **Євгенія Курилович Чапельська**, пляністка і мальрка, яка виставляє праці на збірних виставах ОМУА. Багато молодша за неї **Степанія Бернадин** закінчила у Філідельфії академію мистецтв і з успіхом виставляє свої образи та графіки у збірних виставках ОМУА, а також мала дві індивідуальні виставки, з дуже прихильною оцінкою критиків.

Найлегше мені писати про діячок літератури, що вийшли з шкільних лав Василіянської гімназії, бо література це й до якоїсь міри моя ділянка.

В ті часи, як ми були ученицями гімназії, було дуже модно писати вірші до альбомів товаришок, а часами і якогось студента, котрий також мав альбом. Писали вірші „краї“ учениці з нагоди закінчення шкільного року або шкільних урочистостей. Мені пригадалася виступи тодішньої нашої поетки вродливої **Калини Танчаківської**, яка виступала як і співачка **Ласовська** на концертах, чим зачаровувала нас, малих першокласниць. Писали напевно й інші гімназистки, але я про це не знала, бо вірші писалися для втамнених. Писала їх і **Ліда Туркевич**, сестра співачки Ірени та композитора Стефанії. Бо я зустріла її вже кілька років після матури серед студентів в Академічному Домі, як рецензаторку і письменницю, що читала свої нариси. Також дуже згодом зустрілася я з василіянкою, не мого року, **Галею Лагодинською**, вже в 50-тих роках в Аргентині. Тоді вийшла друком її гарна книжка „До сонця, до волі“, у видавництві Микоти Денисюка. Вона була теж гарною пляністкою. Переїхавши до Америки з Аргентини й вийшовши замуж за музиколога Осипа Залеського, на жаль, несподівано померла.

У моїм списку письменниць-vasilіянок — д-р **Софія Парфанович**. Познайомилася з нею також уже значно пізніше, коли вона була у Львові відома більше як лікарка, чим письменниця. Першою книжкою Софії Парфанович була збірка нарисів під заголовком „Життя“. Це були думки, що виникли в час її лікарської практики, над суттю життя. Пізніше писала вона багато й друкувала в різних видавництвах, маючи більше часу, що його вже не забирала друга професія (лікаря): „Люблю Діброп-

ку“, „Карусь і я“, „Вірний приятель“ і інші — це книжки, написані вже в Америці. Не знати, в якій професії вона була кращою, але обидві професії виконувала сумілінно, вирізнялась талантом.

Марію Кузьмович Головінську можна зарахувати до невеликого гурта авторок, що дали нашій літературі твори з релігійною тематикою. Вона написала гарне оповідання „Лісовий голуб“, де слідна пильна обсервація природи, та інші твори, особливо цікаві її спогади з ідилічного життя галицьких приходств.

Відома редакторка „Нашого життя“ **Уляна Любович** (Сторосольська), зазнавши багато горя на засланні, написала цікаву книжку „Розкажу вам про Казахстан“, за яку одержала нагороду ім. І. Франка в Чікаро.

Ірина Пеленська, яка в гімназії була відома як скрипалька і пляністка, вже в університеті як наречена вченого і поета Євгена Пеленського, писала. Зараз вона письменниця, публіцистка, літературний критик, редактор багатьох видань і діячка жіночого руху. Має на своєму конті безліч статей, праць з філології та літературної критики, а також літературні твори: повість „Музика“, „Кам'яна сокира“, збірку оповідань „Горіхове лушпиння“ та цікаві новелі з австралійського життя, за які здобула літературні нагороди. Вона працювала деякий час у редакції щоденника „Америка“ СУК „Провидіння“.

Її товаришка з одної класи **Ірена Книш** — цікава монографістка, авторка багатьох праць про визначних жінок. Її цікавило життя жінок зв’язаних із Іваном Франком — Ольги Рошкевич, Хорунжинської, плятонічної любові нашого поета „маніпулянткі“ „панни Ванди“ та інших. Ірена Книш, маючи також філологічну освіту, працювала в редакції вініпезької газети. Вишукуючи по бібліотеках важливі матеріали для журналістичної праці, досліджувала матеріали з української історії, з життя канадських піонерок, з життя придніпрянських студенток, котрі студіювали в Зах. Європі, про українок у підпіллі. Написала і видала одинадцять книжок, серед них велику монографію Ольги Басараб. Я пригадую її з шкільних часів як велику збиточницю і дуже вигадливу дівчинку, яка була рівночасно надзвичайно талановитою і за свої жарти ніколи не була покарана. Професори захоплювались її здібностями. Зараз вона опрацьовує чергову монографію, здається, Василя Авраменка.

Так як попередні згадані василіянки, **Люба Ко-**

Ленська — письменниця, працює в редакції „Свободи“. Окрім журналістичної праці, вона пише повісті та новелі. Вийшла друком її книжка „Павлів тріумф“. Напевно письменниця готує нову книжку, про яку зможемо своєчасно довідатись (а одна вже є роками в друкарні у „Свободі“).

Ірина Артим належить до тих скромних письменниць, про котрих не пишуть, не поміщують фотографій у журналах. І хто зна, чи вона поза збіркою поезій, яку написала кілька років тому, щось пише. Скромність це доказ вартості людини, але не дуже вона сприяє талантам. Талант потребує уваги, та дтримки, зацікавлення і заохочення. Було б гарно, коли б жіночі чи культурні організації Філадельфії зацікавились своєю землячкою, власніштували її вечір, написали про неї і тим спонукали її до твоєї осі та до вияву свого таланту!

Ч. Міра Гармаш ходила до Василіянок, мені невідомо. Але можливо, що ходила, бо школа ця існувала аж до приходу більшевиків у Львів. Коли вона василіянка, то вона і справді не посоромила своєї „альма матер“. Вона поетка з Божої ласки, яка вміє дивитись на світ і життя поетичними очима. Вона авторка збірки поезій „Віднайдені роки“ та чудової поеми про еспанку, в якій заговорила українська кров. А її вірш „Повстанці“ — одна з небагатьох поетичних перлин на тему УПА.

Наймолодшу василіянку-поетку **Марію Голод** можемо привітати з появою її першої поетичної збірки „Чотири пори року“, що вийшла у Мюнхені.

Якось не зовсім зручно писати про себе, чи про свою сестру. Але мушу, бо ми обидві належимо до тих василіянок, які вже на шкільній лавці „псували нерви“ нашим професорам чи фантастичними завданнями на вільну тему, чи „футуристичними“ рисунками географічних map, що не давало багато надій, що ми таки серйозно візьмемося колись за неро.

Софія Наумович, яку знали в школі в часи „штурму і дрангу“ як вигадливу збиточницю — тепер не лише систематично пише до різних наших газет і журналів, статті на актуальні теми, а й написала на-городжене фундацією Івана Франка оповідання для молоді „Королева“, а також п'еску для молоді „Зустріч в Сошо“, зібрала й опрацювала матеріали до великої книжки „Подорожі Блаженнішого Кир Йосифа VII“, зробила ряд перекладів з французької мови, зокрема поета Деруледа, що написав драму

на українську тему; довершила особливий подвиг: друга всю історію славетної Сорбони в Парижі написала і захищила докторську дисертацію на тему з української літератури. Тема її докторської праці „Два Дон Жуани“ (Лесі Українки й Мольєра). А також зорганізувала в тому ж Сорбонському університеті першу конференцію про Івана Франка. Тепер організує другу конференцію, заохочена зацікавленням французьких професорів нашою літературою.

Моя скромна особа також дратувала колись терпеливих сестер Марію та Василію вигадками та витівками. Але в той же час я вступила, якщо можна так сказати, в чарівний світ літератури. Першу мою „працю“ написала, маючи 14 років, для гуртка самосвіти під керуванням незабутньої Соломії Охримович. Як написала? От, взяла та й переписала статтю про чотири темпераменти з журналу „Неділя“, де я замінила незрозумілі для мене слова зрозуміліми і віддала Соломії... Сьогодні це називалося б плягіятом, але тоді це слово належало, власне, до тих незрозуміліх мені слів...

Пізніше я писала щоденники, а тоді „повість“, що називалася „Хочу жити“, але повість нікому не показувала й вона десь загубилась. Пізніше писала репортажі й новелі і їх друкувала в щоденнику „Українські Вісти“. Це заохотило мене писати й друкуватись. І так я написала три повісті: „Альбатроси“, „Наречений“ і „Такий довгий рік“. Ще одна повість, „Ленка“, лежить у течці, чи видам її колись книжкою? Написала я також лібретто до музичної комедії „Дейзя“, музику до якої створив мій син Яро Ласовський. Також написала комедію „В країні мильного порошку“, що чекає свого втілення на сцені українського театру.

Я також малювала. Мої праці виставляла на збирних виставках АНУМ, а також в одній триособовій виставі, яку організував Союз львівських плястиків. В Аргентині належала до Спілки Українських Літераторів, Науковців і Мистців, працювала в тижневику „Українське Слово“.

Кінчаючи цю довгеньку згаду про гімназисток, згадую нашу Школу з розчуленням і пошаною. Думаю, що такі постаті, як Василь Щурат, що був моїм директором, Ярослав Константинович (вчив нас укр. літератури) наснажували нас до літературної творчості, хоч ми того тоді ще не розуміли.

НА СУСПІЛЬНО-ГРОМАДСЬКІ ТЕМІ

Василь Розум

СІМ КІЛ ГРЕЧАНОЇ ВОВНИ

Цікаво нам, не демократам, а зоольгічним націоналістам, все таки дізнатися, як виглядає ославлена українська супер-демократія, що в останніх часах наче пожвалаила завмерлу після смерти Івана Багряного діяльність на еміграції.

Можна б може довідатись про діяльність українського демократичного руху, нової карніції розірваної надвое партії УРДП, із сторінок її органу „Українських Вістей“. Проте, читаючи в безконечність передруковані матеріали „Смолоскипу“ та ЗП УГВР, про саму діяльність чи навіть напрямні цього демократичного руху важко довідатися, бо про них в загадай газеті, властиво, немає ніяких згадок. А словесні напади на зоольгічних націоналістів нічого з „програми“ не додають нового.

Аж нарешті в газетах з'явилося оголошення про виступ двох лідерів тієї партії, панів Воскобійника та Нагорного, з доповідями про дисидентський рух і завдання еміграції. Наголовок доповіді також не віщував нічого нового, бо про дисидентський рух водно пише вся преса, а про завдання еміграції писала так преса вже на зорі нашого ісходу, тобто добрих тридцять років, так ѿ тепер нагадує про ці завдання при нагоді, а той без нагоди. Тож тема, так сказати б, не нова. Проте ми пішли, бо, як згадано, хотілося довідатись, що це таке — демократичний рух і чи він різниеться від інших рухів української політичної еміграції?

Виступ згаданих лідерів відбувся в підвальній залі Покровської церкви у Філадельфії і зібрав досить значну кількість старших віком українців, які з напругою намагалися виловити із слів доповідачів якісь нові істини на тему не нових паперів та газетних вирізків: почав вичитувати й коментувати тількищо вичитане та й повторювати, наче учням, для кращого зрозуміння. Як можна було зрозуміти з хаотичних висловів та безконечних повторювань то основна тема доповіді лежала з прославленні однієї особи з дисидентського руху, що опинилася на Заході і стала закордонним представником так званої гельсінської групи. Про сам дисидентський рух доповідач устиг сказати лише, що він почався з руху культурного і дійшов сьогодні до політичного. Не знаємо, що мав на думці доповідач, вва-

жаючи, що дисидентський рух почався лише з культурного. Можливо, мав на увазі заарештованих та засланих поетів і письменників-шестидесятників, виступи яких вів вважає чомусь неполітичними, бо він свого твердження не уточнив і власне до цього й неповертався, зосередивши всю свою увагу на особі Петра Григоренка, який до культурного руху в Україні не мав і не має аніjakісінького відношення. Він називав п. Григоренка великим і чесним та, відступивши від професорського тону, з родинним теплом жалів, що він мусить сам собі зав'язувати шнурівки на черевиках, сам писати листи й сам носити ці листи на пошту. Та ще з жалем заявив, що п. Григоренко мусить жити в Америці не з праці власних рук, але на велфері... „Очень жалко“...

Перейшовши від таких елегійних тонів, виявив, що хоча й не знає ніякої, окрім російської, мови, Григоренко їде до Мадриду на конференцію та з огляду на вище подану причину — мусить взяти з собою перекладача, мусить жити в готелі й тим самим потребує досить поважної суми грошей. В цьому місці проф. Воскобійник знову змінив тон доповіді і з великим обуренням в голосі висловився про Український Визвольний Фронт, який не хоче (он воно як!) оплатити подорожі та побуту групи пранозахисників на чолі з Григоренком та ще й залишає Григоренкові страшний злочин — написання „прекрасної“, за словами Воскобійника, статті в московському журналі „Континент“. Що ця стаття „прекрасна“ — найкращий доказ, що „Народня Воля“ її перед тим ще надрукувала на своїх сторінках, і ніхто з її читачів зовсім не помітив чуда, не здивувався її змістом.

Дійшовши до „прекрасної“ статті Петра Григоренка в „Континентах“, доповідач зробив зразу невеличку дегресію від теми: він ще більше піднесеним голосом заволав-заговорив про той же нещасний Визвольний Фронт та, — на його думку, — „міфічну“, тобто мітичну, воюючу Україну, яку згадує на кожному кроці недемократичний Визвольний Фронт. Що він поступає неправильно, бо підбурює спокійну еміграцію до боротьби, до хапання револьверів і іншого (чого, не уточнив), що на думку перебачливого політика демократичного руху,

неодмінно приведе до масакри. Щоб уникнути масакри, яка, мовляв, чекає Україну (тільки чекає), радив з революцією і взагалі зі спротивом почекати сто, двісті або й більше літ, коли вже масакри не буде, бо большевики змучаться і підуть собі геть. Буде демократичний союз народів, (а може навіть один московський народ?) і ніяких недорозумінь не буде.

Що ж треба зараз робити демократичному еміграційному загалові, поза поборюванням того Визвольного Фронту, який треба примусити оплатити Григоренкові та штабові шлях до Еспанії, та міфічної воюючої України? Отже, українському революційному за назвою, а демократичному за завданням, треба перейти з кулінарних прямих рейок на інші. Чому кулінарні? — запитає неознайомлений з програмою партії УРДП слухач доповіді? А тому, пояснив учням доповідач, що членство демократичної партії видає гроші на обіди та випивки (випивон і закусон...), а на передплату „Українських Вістей“ не видає. А треба пресу підтримати, бо „яка преса, такий народ“, а „Українські Вісті“ після 30-их років редактує, адмініструє і висилає одна особа. Які „Вісті“, така преса“, — закінчив доповідач свою доповідь про завдання еміграції та дисидентський рух, і згадкою про спадаючий стан органу його пощербленої партії поставив крапку над „ї“.

Другий доповідач також не вияснив, у чому саме полягає демократія, про що ми так широ бажали довідатись. Пан Нагорний також гостро засудив Визвольний Фронт і його недемократичні заходи щодо „суперечливої резолюції УККА“, бо ж хоч голосування велося демократичним способом, вислід його був недемократичний. Отже Визвольний Фронт, про який згадав злим і не тихим словом, п. Воскобійник, повинен зникнути з обріїв еміграції, а боротьба за незалежність України не наша справа. Вона визволиться сама.

Таким чином стало ясно нам, після тих доповідей визначних осіб демократичного руху, яка ж це така демократія, що мала б прийти на зміну зольгічному націоналізму.

Вона має бути, в першу чергу, терпеливою, вона має чекати, аж большевики (че, борони, Боже, москалі!) подадуться з України самі, з власної волі. Їх не можна навіть підганяти. Треба й „еміграції“ тихо сидіти, не розбурхувати її із здорового спокійного сну, а в потребі, як з'явиться якимсь

чином серед нас хоч і незнаний нам якийсь генерал — дати йому всебічну допомогу, не дивлячись, які політичні концепції він вичаровує в своїй голеній чи стрижений (немає різниці) голові. Не треба читати ніяких московських журналів, в яких згаданий політик пише чудесні статті і, головне, треба радше шукати союзників не серед розбещеної зграї шовіністів (Білинські, Стецьки, газета „Америка“), а серед росіян. Існує цікава порода, за теорією проф. Воскобійника, росіян: так назовані ним „українські росіяни“. Це мали б бути наші найкращі союзники, крапці за звичайних українців. Що таке „українські росіяни“, професор не уточнив, але ми догадливі й інтелігентні при потребі, хоч і не демократи: ми вміть зрозуміти, що це ті росіяни, які не хотять Росії, а лише хотять Україну! І ці „українські росіяни“, хоч досі це ніколи, за всю історію Московщини, не звели ні одного бою з Росією, будуть боротися із своїми компатріотами для України. Чи демократичними засобами, чи може революційними — професор не сказав, але залишив у душах слухачів непохитну істину: це не важливе. Головне, що є „українське русське“!..

А що важливе — то так і не сказав. Бо, може, з надміру політичних знань і сам не знає.

Наш народ на таке має знаменитий вислів: „Нагородив сім кіп гречаної вовни“...

ЗМІНИ В „СВОБОДІ“ ТА „УКР. ТИЖНЕВИКУ“

На річних нарадах Головного Уряду УНСоюзу в травні 1980 р. виявилось, що немає кому редактувати „Свободу“, як головному редакторові. Редактор-емерит А. Драган мав у травні ц. р. остаточно відійти, ред. Василь Терпаківський відішов раніше (він займав пост гол. редактора, а його тимчасово замінив ред. Володимир Левенець), а ще перед ним відішов відомий д-р Федоренко Є. Від праці у англомовному „Укр. Тижневику“ відішов молодий двомовний редактор Ігор Дмібога. Тепер там працюють ред. Рома Сохон і на тимчасовій базі — ред. Гелен Сміндак.

Як інформувала „Свобода“ з 14 травня, „Головний Уряд УНС в першому дні нарад“ обрав ред. Зенона Сниліка головним редактором „Свободи“, терміном на 1 рік (що є нечуваною дотепер практикою в українській журналістиці й редакторській праці!).

Ред. Зиновій Снилік, уродженець Зах. України, прибув дуже молодим із батьками до ЗСА по Другій світ. війні, здобув тут вищу освіту, 18 рр. успішно редактував „Український Тижневик“, але не так давно був переведений Гол. Урядом УНС до складу редакції „Свободи“.

Бажаємо успіхів на відповідальному пості!

УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА

Проф. І. Левадний

МОГУТНІЙ ВОЛОДАР КНЯЖОЇ УКРАЇНИ

У 775-ЛІТТЯ СМЕРТИ КНЯЗЯ РОМАНА

З іменем князя Романа, суверена української держави, видатного монарха, що блискуче поєднав у собі талант правителя, полководця, організатора і стратега, зв'язана блискуча доба розвитку, сили, могутності і давньої слави княжої України, що після бурхливого піднесення за часів Володимира Великого і Ярослава Мудрого почала внаслідок безнастаних внутрішніх війн між окремими князями знесиловатись і занепадати, але під мудрим проводом Романа знову піднеслась, намагаючись привернути собі попередню велич і міжнародний престиж.

Тринадцяте століття, початок якого припадав на кінцеві роки князювання Романа, на роки апогею його величини і могутності, було за твердженням багатьох європейських істориків, зокрема автора „Історії Візантії“ Макса Кордена, переломовим в усьому політичному розвитку Європи. Обидві європейські імперії — германська і візантійська — зазнавали поважних змін. Папи перемагали Гогенштавфенів. Виснажена безнастаними війнами Візантія втрачала свою колишню міць, якої ні Комнени, ні Палеологи не могли вже привернути. В укладі європейських сил Україна займала важливе становище, значення якого наші князі не могли на той час належно ні оцінити, ні використати.

Могутня за часів Володимира і Ярослава держава, тепер поділена на менші князівства, що ввесь час провадили між собою запеклу боротьбу, вона не могла відігравати поважної ролі на форумі європейської політики аж до свого поновлення об'єднання та зміцнення. Всі старання щодо цього окремих князів-патріотів, особливо Володимира Мономаха, залишились покинуто нездійсненими. Щойно князіві Романові, який загально-українські інтереси ставив вище своїх особистих і ясно розумів, що припинення внутрішніх сварок між князями та зміцнення державної влади є запорукою розвитку України, із залишкою волею та незламною енергією став реалізувати цю мету.

Внук Ізяслава Мстиславовича, син волинського князя Мстислава Роман на відміну від інших кня-

жих дітей дістав у юні роки добрий вищікіл, виховувався при дворі польського короля Казимира і був незрівнянно більш освічений від інших українських князів, з дитинства відзначався великою мужністю, любов'ю до суворого вояцького життя і здібностями державного мужа.

В 1168 році Роман став князем у Новгороді, де розпочинали свою державну діяльність і Володимир Великий і Ярослав Мудрий. Вже в першому році князювання довелось йому зробити переможний похід на Торопець, а наступного року він відбив навалу кількох північних князів, що на чолі з руїнником Києва Андрієм Боголюбським зробили спробу захопити Новгород. Нищівний погром напасників був неначе відплатою за сплюндрування і грабунок столиці України.

Після смерті батька, в 1173 році Роман знайняв княжий престол у Володимирі на Волині, де 15 років присвятив розбудові свого князівства, всіляко сприяючи його економічному розвиткові і зростанню добропорядку населення та зміцнюючи його оборонну силу. Всі спроби сусідів-ятвегів і літоців — перешкодити його зміцненню зазнавали рішучої поразки. Він громив напасників, використовував литовських полонених на рільничих працях. „Романе, Романе, худим живеш, Литвою опеши“ — співали в литовських піснях.

Рівночасно з розбудовою і зміцненням свого князівства князь Роман звернув увагу і на сусідню Галичину, де ввесь час панували неполадки в наслідок незадоволення народу зі своїх князів. Ставлячи своїм завданням наведення ладу в цілій Україні, втихомирення князів і встановлення скрізь справедливої влади, Роман завів переговори з галицькими боярами, які були наставлені проти правлячого в них сина Ярослава Осмомисла, князя Володимира. Коли в Галичині спалахнуло повстання проти цього князя, Роман увів туди своє військо і здобув Галич та сів там на княжому престолі, залишивши в Володимирі свого брата Всеволода.

Повалений князь Володимир утік до Мадярщини

і тоді, діставши допомогу від короля Белі III, повернувся з угорськими військом до Галичини та змусив Романа до відступу. Але і у Володимири на Волині князь Всеволод не хотів тепер поступитись братові і віддати йому владу.

Лишившись без володінь, Роман не втратив сили волі. Він заручився підтримкою свого тестя, великого київського князя Рюрика і тішов походом на Галич, але не здобувши перемоги, рушив на Володимир за допомогою польського короля Лешка Білого.

Не маючи успіху і тут, Роман одержав від Рюрика, який поважав його як талановитого і здібного князя, владу над Торчеськом, Треполем, Корсуном, Богуславом і Качевом. Під тиском Рюрика Всеволод відступив Романові Володимир на Волині.

Даліших сім років Роман проводить у розбудові і зміцненні своїх нових володінь, поширюючи свої впливи на сусідні землі. Його сили і могутності починають побоюватись інші князі. Змущений під загальним тиском віддати свої землі князеві Всеволодові Юрієвичеві, Роман їде до Польщі по допомозі, але не дістає її. У вигляді компенсації за втрачені володіння великий князь Рюрик наділяє його невеликими землями. Це не задоволяє Романа. Він укладає договір з князями Ольговичами і в 1196 році робить похід на київські землі, а далі на ятвягів, громлячи їх за підступні напади.

Коли в 1199 році вмирає галицький князь Воло-

КОНКУРС ІМ. ЛЯРИСИ ЦЕЛЕВИЧ — ДО КІНЦЯ 1980 Р.

Член Кураторії Музично-вокального Конкурсу з Фонду ім. Ляриси Целевич п-ї Мирослава Ласовська-Крук інформує, що на прохання як авторів текстів, так і композиторів із ЗСА й ін. країн Вільного Світу, цьогорічний Конкурс продовжено до кінця 1980 року.

Побажані твори: концерт, кантата, ораторія на тему 1000-ліття Хрещення України-Русі — твори присилати в 3 приймірниках; композиції мають бути підписані гаслом-псевдом, справжні прізвища повинні бути з адресою в окремому прикладеному конверті; твори залишаються власністю авторів.

Нагороди цього року: 700 дол. для композитора, 300 дол. для автора тексту, поета. До складу Жюрі входять видатні музикологи в Америці, за Конкурс відповідає Кураторія. Конкурсові твори присилати до кінця 1980 року, вислід буде проголосований на початку 1981-го року. Адреса для учасників Конкурсу:

Mrs. Myroslawa Lassovsky Kruk
1524 Ash Avenue, Carleton, Mich. 48117. U.S.A.

Ярослав Курдилик

ПРАВДИВИЙ ДРУГ

Такого Господь дав мені друга,
якого ще не було —

ніколи і ніде!..

Він у радощах і в невисипущому горі
стоїть поруч пліч-опліч,
чи то в розшалілому хуртечою морі,
чи в рукопашному нерівному бою,
чи у терзанні надлюдських потиріч —
він не зігнеться...

Стойть твердіше од криці
і не паде!..

Такого післав мені Господь друга,
якого вже не буде більше —

ніколи і ніде!..

Він стоїть завжди поруч
і він мене не кине,
він поривається до кожного змагу,
мовчазно і без присяги,
і хоч може і сам у змагу загине,
він не відступить, хочби й на хвилину,
і ніколи мене не підведе!

Флорида, 1979 р.

димир, Роман за допомогою польського короля Лешка здобуває Галич і, переборовши опір галицького боярства, яке захопило всю владу в країні у своїх руки, швидко домагається піднесення своїх володінь і стає найсильнішим з українських князів.

Слава про Романа шириться далеко поза межі України. Коли в 1201 році дунайські болгари скинули владу Візантії і покликали на допомогу половців, що спустошили цілу Тракію аж до самого Царгорода, візантійський ціsar Алексій III змушений був тікати із столиці і знайшов притулок у Романа. Князь погодився допомогти ціsarеві і на чолі свого війська вирушив та погромив половців.

Висвітлюючи цей похід на половців, галицький літопис писав про Романа:

Кинувсь він на поганих як лев,
Сердитий він був як рись
І губив їх як крокодил,
Переходив їх землі як орел,
А хоробрій був він як тур.

У наслідок перемоги української збройі половці в 1202 році залишили Тракію.

Ставлячи своєю основною метою об'єднання всіх українських земель, Роман на чолі свого війська в тому самому 1202 році пішов походом на Київ. Коли його військо наблизилось до столиці, кияни замість вступити з ними в бій і боронити свого князя, відчинили перед Романом ворота свого міста і вітали в його особі могутнього князя, який самою долею покликаний об'єднати всі українські землі, покласти край княжим усобицям, завести лад на Україні, приборкати половців, дати відсіч втручанню чужинців.

Князь Роман посадив у Києві Інгваря Ярославича, а в 1203 році захопив Рюрика, змусив його постригтись у ченці і приєднав до своїх володінь Київське князівство. Україна втрете після доби Володимира Великого і Ярослава Мудрого стала соборною. Столицею її однак цим разом залишився Галич, куди після переможного походу на Київ повернувся Роман. Нарід оспіував свого могутнього володаря, називав головою всіх руських земель, великим князем. Волинський літопис писав про нього, як про самодержця всієї Русі.

Слава Романа ширилася по Україні, Польщі, Греції і дійшла аж до Риму. Папа Іннокентій III, бажаючи мати союзників на Сході, розпочав переговори з Романом і пропонував йому королівську корону. Про взаємні і переговори Романа з Римом згадує Галицько-Волинський літопис і Іпатіївський список у записі від 1205 року і це єдина відома сьогодні джерельна вістка. Хоч деякі історики вважають це місце за вставку, дописану в літопис уже пізніше іншою рукою, але даних цієї вставки не можна заперечити, бо згадки про стосунки України з Римом за Романа зустрічаються і в північно-руських літописах того часу. Найкращим підтвердженням наявності зв'язків Романа з Римом могли б стати тодінні документи Апостольської Столиці. Однак протоколи папської канцелярії Папи Іннокентія III з того часу зберіглись з дуже великими прогалинами і багато актів не дійшло до нас, так що на сьогодні з певністю не можна ствердити, чи в цій затраченій частині реєстрів існували відписи листувань між Папою і Романом. Ale самий факт переговорів не підлягає сумніву на підставі збереженої літописної вістки та інших джерел.

З почуття лицарського обов'язку Роман з військом вирушив у похід проти Владислава на захист короля Лешка, якому не раз завдячував допомогу. Він перемагав у боях, здобув два міста; аж

врешті Владислав і Лешко замирились. Вертаючись назад на чолі свого війська, Роман мав сутичку з польським військом і загинув 25 червня 1205 року на полі бою біля Завихостя смертю героя.

В самому розквіті своєї державної діяльності передчасно загинув великий володар України, спричинник її поновленого зміцнення.

Український народ у піснях і легендах зберіг пам'ять про відважного і могутнього князя Романа. Його оспіував у своїй історичній драмі „Роман Великий“ Василь Пачовський.

Своєю діяльністю князь Роман підніс силу і могутність України. Його справу продовжували наслідники. Син князя Романа Данило був 7 жовтня 1253 року коронований папською короною на короля України-Русі.

ВІДБУВСЯ ФЕСТИВАЛЬ МІЖНАРОДНОГО ФОЛКЛЮОРУ В НЮ ЙОРКУ

З ініціативи організації Прихильників антибільшевицького Бльоку Народів в Америці, Інк. (ПАБНА) відбувся Фестиваль інтернаціонального фольклору — вечір народних танків, музики, співу, національних стрій та звичаїв народів Середньо-східної Європи, Китаю і Куби в неділю, 1-го червня 1980 р., в залі середньої школи Джулія Ричман.

У Фестивалі взяли участь такі мистецькі одиниці Осередку СУМА: танцювальний ансамбл „Верховинці“ — хореограф Олег Генза, хор „Жайворонки“ — диригент проф. Лев Стругацький, колядатурне сопрано Оля Гірняк. Крім українців, на Фестивалі виступали литовські танцюристи „Трінітініс“, болгарський соліст Банчо Бонческі, баритон та віртуоз сопілки, естонський чоловічий хор, також мішаний хор церкви св. Степана з Пасейку, Н. Дж., „Гунгаріен Фолк Данц Енсамбл“, альт Елізабета Солої та вокальні та танцювальні одиниці інших народів, як китайські, німецькі, кубинські, словацькі та інші.

На фестивалі представники поневолених народів, членів АБН, мали гарну нагоду себе ближче пізнати, показуючи свої тисячолітні культурні надбання народного мистецтва. А нашим американським гостям ще раз пригадали, що крім нової більшевицької жертви, Афганістану, понад 200 мільйонів неросійських людей гинуть в пазурах імперіялістичної Росії.

Чистий дохід частково призначений на відбудову „Придорожнього Хреста“ — пам'ятника жертв російсько-більшевицького терору Балтицьких народів, побудованого під час Світового Ярмарку у Флашінгу. Пам'ятник той був зруйнований здогадно комуністичними вандалами, а по відбудові заплановано переименувати його на Пам'ятник жертв московського терору уярмлених народів.

М. Ш.

Д-р Богдан Дзерович

УНР — „УССР“

МОЯ ВІДПОВІДЬ НА СТАТТЮ ПРОФ. ВОЛОДИМИРА КУБІЙОВИЧА, ПОМІЩЕНУ НИМ У „ВІСТЯХ ЗІ САРСЕЛЮ“ З ЛИСТОПАДА 1979 ПІД НАГОЛОВКОМ „ДИСКУСІЯ ДОВКОЛА ПИТАННЯ ПРО МІЖНАРОДНО- ПРАВНИЙ СТАТУС УССР“ І ЗАУВАЖАННЯ ПРОФ. МАРКУСЯ ДО ЕЛЯБОРАТУ ТОВАРИСТВА УКРАЇНСЬКИХ ПРАВНИКІВ

Після понад трирічної мовчанки, нарешті аж у листопаді 1979 року проф. В. Кубійович виконав своє зобов'язання, яке сам запропонував Товариству Українських Правників листом з дня 2 травня 1979 року, а саме: помістив еляборат Товариства у „Вістях зі Сарселю“.

Товариство вислато проф. Кубійовичеві еляборат дня 12 березня 1976 року, прохаючи надрукувати його у „Вістях зі Сарселю“. Доперва на наш другий лист, з дня 10 вересня 1976, проф. Кубійович відповів короткою запискою з дня 21 вересня 1976, що він поступить згідно з домовленням. Дня 25 жовтня 1976 я вислав до проф. Кубійовича нового листа з просьбою, щоби відповів до 12 листопада 1976, бо я на той день скликав засідання управи для застанови над дальшими кроками Товариства в тій справі. Коли на той мій лист проф. Кубійович не відповів до кінця грудня 1976 року, я опублікував еляборат. Зробив я це головно тому, що був евентуальний перевибір на голову Товариства і хотів закінчити справу еляборату перед моїм усту-

пленням, щоб не обтяжувати нею нової управи. Мова тут, звичайно, про так зв. переємність УНР — УССР, про що хибно твердиться в „Е. У“. НТШ у Франції.

Я розіслав еляборат членам Товариства, а також редакціям деяких часописів, тому, що проф. Кубійович на вічі в Ньюарку 12 березня 1974 року на відповідну інтерпеляцію присутніх заявив, що справа тези знаходиться в руках Товариства Українських Правників, яке підготовляє відповідний еляборат, котрий буде опублікований. („Свобода“ ч. 49 з 12 березня 1974). Таким чином я довів до відома зацікавлених, що Товариство виконало своє завдання, і не потребував відповідати на запитання окремих осіб.

Реакція преси на еляборат була надзвичайна. Текст був повністю надрукований в „Свободі“ — Джерзі Сіті, „Америці“ — Філадельфія, „Батьківщині“ — Торонто, „Шляху Перемоги“ — Мюнхен і у „Визволальні Шляху“ — Лондон. Позитивні рецензії та відгуки з'явилися в „Українськім Народнім Слові“ — Пітсбург, у „Віснику“ — Нью Йорк, в „Меті“ — Мюнхен і дві в „Нашім Світі“ — Нью Йорк.

Призnanня та сердечну подяку за виготовлення еляборату висловив Товариству президент УНР в екзилі Микола Лівіцький як від себе особисто, так і від Державного Центру УНР. Таке саме признання висловив Товариству заступник голови Виконного Органу і керманич зовнішньої інформації д-р Антін Жуковський — від себе і від Виконного Органу.

Окрему, дуже прихильну, оцінку еляборату дав навіть директор Гарвардського Дослідчого Інституту проф. Омелян Іріцак.

Справою тези зайнялася також Президія Секретаріату СКВУ і окремим листом висловила своє одноголосно позитивне становище до проробленої Товариством праці та обіцяла поробити всі заходи для зміни тези, а коли б заходи не дали успіху,

САМОГУБСТВО Г. ТЮТЮННИКА

На початку березня 1980 р. наклав на себе руку письменник Григорій Тютюнник, нар. на Полтавщині в 1931 р., автор роману „Вір“ та ін. творів, за які дістав багатьох нагород. Закінчив Харківський ун-т. Причини самогубства формально не відомі.

ДО 30-ЛІТТЯ УВАН

Цього року минуло 30-ліття з часу заснування Української Академії Наук, на чолі з її засновником сл. п. проф. М. Ветуховим. З 1961 р. УВАН приміщується у власному будинку в Нью Йорку, придбаному головно заходами сл. п. проф. Семененка. Раніше УВАН діставала дотації з фундації „Форда“, а тепер спирається на пожертві громадян і внески.

Бібліотека УВАН, заснована сл. п. проф. В. Міяковським, має до 50,000 книг.

обіцяла довести до громадського відому її позитивне відношення до становища Товариства Українських Правників.

Правдоподібно, заходам президента СКВУ Миколи Плав'юка належить завдячувати, що еляборат таки з'явився у „Вісٹях зі Сарселю“, бо може за які три тижні перед появою „Вістей“ президент Микола Плав'юк просив д-ра Володимира Михайлова передказати мені, що еляборат Товариства буде надрукований у „Вісٹях зі Сарселю“.

Більш одностайного становища в тій справі усього українського кваліфікованого світу трудно було сподіватися, — не пролунав ані один голос в обороні хибної тези: Тому, загально схваленому еляборатові, в остаточній редакції якого брали участь 15 знаних правників у тій справі і учасників тих подій, як і докладному опитові правників у тій справі і науковим працям на ту тему, — редакція „Енциклопедії Країнознавства“ НТШ у Франції протиставила першій погляд авторів тези. Із них один — сл. п. п. проф. Богдан Галайчук — номер, і тому не міг зареагувати на еляборат Товариства Укр. Правників, а другий — проф. Василь Маркус — висловив ряд закидів проти еляборату Товариства, поміщеніх в тім самім числі „Вістей зі Сарселю“; він сам і далі обстоює правильність його тези.

Відповідь проф. Маркуса на еляборат не дала жадного додаткового матеріалу для обґрунтування його тези, зокрема він знову не подав тих різних конституційних і міжнародних правних актів, на яких він опирає своє твердження про тягливість і пе реємність українських держав. Його твердження було голословне і таким залишилося. Він своєю непевністю в оцінці певних правних ситуацій створив не для нас, а для себе самого стільки сумнівів і непевностей, що своєю відповіддю на еляборат ще більше ослабив свою тезу. Всі ці непевності, які виникли при певних правних ситуаціях — збуваючи лише фразами, на які в стисливій науці взагалі нема місця. Щоби не бути голословним, я при обговоренні окремих заміток-закидів зацитую його слова у знаках наведення (в лапках).

У замітках 1, 2, 3 проф. Маркус не поставив жадного мериторичного закиду, який мав би пряме відношення до правної оцінки „Правного Статусу“ УССР.

В замітці під 1) він твердить, що ми багато уважи присвятили розвиткові державно-правних відно-

син в УССР і ССР, аналізі політичного режиму, а зокрема критичному оглядові українсько-російських взаємин за советського періоду. „Не всі ці справи мають пряме відношення до порушеної проблематики“.

В замітці під 2) він твердить, що ми подали цілий ряд фактів і формулювань, які не викликають ніякого застереження. Рівночасно він твердить, що, мовляв, якось дивно виглядає, що ми ужили 9-сторінкового еляборату для спростування шістьох рядів його тези, зацитованих на вступі еляборату. Природна річ, що для заперечення його тези вистачає й одного рядка. Однак, для належного обґрунтування, узасаднення того заперечення і уточнення свого погляду в тій справі були потрібні 9 сторінок друку (точніше — 6 і пів, бо стільки місця зайняв еляборат у „Вісٹях зі Сарселю“, себто тільки півторінки більше, чим його відповідь на наш еляборат).

(Закінчення буде)

ОПЕРА „КАТЕРИНА“ У ГЛЕН КОВ. Н. Й.

Дві чудові солістки українських і чужоземних оперових театрів, Галина Андреадіс і Марта Кокольська, виступили в ролі матері і дочки в опері Миколи Аркаса — Тараса Шевченка „Катерина“ в квітні 1980 р. у Ванч Артс Центрі в Глен Кові, Н. Й., на запрошення Слов'янсько-Амер. Культурної Асоціації і з допомогою „гренту“ Мистецької Ради стейту Нью Йорк.

З незмінним успіхом в опері брали участь тенор Богдан Чаплинський, барітон Богдан Карпинич, бас Борис Казанський із нових емігрантів. „Катерина“ йшла без супроводу хору і лише під фортеп'яновий акомпанімент концертмайстра Лідії Казанської, але глядачі були захоплені і твором, і його виконанням, а також майстерними декораціями і режисурою маестра Миколи Голодика.

Після вистави відбулося прийняття, заходами голови Культурного Центру проф. В. фон Вірен-Гарчинські, яка перед показом опери знайомила глядачів англ. мовою з розвитком дії. Костюми з майстерні п-ва Куликів у Нью Йорку.

Корпорація „Українська Опера“, яка перед виставою влаштувала також показ українського мистецтва, бандури, бюсту Т. Шевченка скульптора М. Голодика, без огляду на фінансові труднощі — продовжує знайомити американських глядачів з осягами української культури, а також сприяє вихованню молодих адептів українського оперового мистецтва в Америці.

*****

**НЕ ЗАБУВАЙМО ПРО ПЕРЕДПЛАТУ
І ПРЕСФОНД „ВІСНИКА“!**

ЧЕРЕЗ ОЩАДНІСТЬ ДО КРАЩОГО ЗАВТРА!

УКРАЇНСЬКА ЩАДНИЦЯ „ПЕВНІСТЬ“

Security Savings and Loan Assn.

936 N. Western Ave., Chicago, Ill. 60622
312-772-4500

ФІЛІЯ:

2166 Plum Grove Road, Rolling Meadows, Ill. 60008
312-991-9393

- В „Певності“ Ви одержуєте найвищі відсотки на всіх родах ощадностей, нараховуванні щоденно від дня вкладу до дня вибору й виплачувані квартально.
- В „Певності“ Ви одержуєте відсотки від відсотків.
- В „Певності“ Ваші ощадності обезпечені Федерально Агенцією до суми 100 тисяч доларів.
- В „Певності“ Ви можете відкрити пенсійні конта, т. зв. IRA і Keogh, чекові конта та користати з першого депозиту пенсійних чеків.
- В „Певності“ є до Вашої диспозиції різного рода щадничі Сертифікати.
- В „Певності“ є вогнетривалі скриньки для перевозування цінних речей.

ЩАДІТЬ І ПОЗИЧАЙТЕ В УКРАЇНСЬКІЙ ЩАДНИЦІ „ПЕВНІСТЬ“ —
НАЙБІЛЬШІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ФІНАНСОВІЙ УСТАНОВІ У ВІЛЬНОМУ СВІТІ!

**ФЕДЕРАЛЬНА КРЕДИТОВА
КООПЕРАТИВА СУМА
В ЙОНКЕРСІ, Н. Й.**

ВИДАЄ ПОЗИЧКИ СВОІМ ЧЛЕНАМ ТА
ОРГАНІЗАЦІЯМ; СЛУЖИТЬ: ДОБРИМ І
ДЕШЕВИМ КРЕДИТОМ, ГРОШОВИМИ
ЧЕКАМИ; УДІЛЯЄ НАЙДЕШЕВШИЙ
КРЕДИТ НА АВТА, МОРТГЕДЖІ,
ремонт домів, меблі, шпитальні рахунки,
вакації, весілля та інші цілі.
СПЕЦІЯЛЬНИЙ КРЕДИТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ
Майно кожного вкладчика чи позичкодавця
забезпечене.

Приймає ощадності і платить 7% дивіденди

Безплатне забезпечення ощадностей

Безплатне життєве забезпечення

до 2,000 дол.

Адреса:

SUMA (YONKERS)
FEDERAL CREDIT UNION

301 Palisade Ave. Yonkers, N. Y. 10703
Tel.: 914-965-8560

СТЕЙТОВА КРЕДИТОВА КООПЕРАТИВА

“БУДУЧНІСТЬ”

У ДЕТРОЙТІ

СЛУЖИТЬ СВОІМ ЧЛЕНАМ ТА ОРГАНІЗАЦІЯМ ДЕШЕВИМ І ВИГІДНИМ КРЕДИТОМ.
НИЗЬКОВІДСОТКОВІ ПОЗИЧКИ НА АВТА,
ДОМИ, НАПРАВУ ДОМІВ, МЕБЛІ, ВАКАЦІІ,
ШПИТАЛЬНІ РАХУНКИ І Т. П. ПОЗИЧКИ
(КРІМ МОРТГЕДЖОВИХ) ЗАБЕЗПЕЧЕНИ
ДО 10,000 ДОЛ. БЕЗПЛАТНО ДЛЯ ПОЗИЧ-
КОДАВЦЯ. ВІД ВКЛАДІВ ПЛАТИТЬ 5½ %
ДИВІДЕНДИ.

Вкладчики мають безкоштовне життєве
забезпечення до висоти 2,000 дол.
Ощадності забезпечені до всякої висоти.

FUTURE CREDIT UNION OF DETROIT
4641 Martin Ave., Detroit, Mich.
3011 Caniff, Hamtramck, Mich. 48212
Tel.: 843-5411

ГОВОРІТЬ ПАНЬКО НЕЗАБУДЬКО

ЛОГІКА НАВИВОРІТ

(Фейлетон)

Ще мабуть одні лише большевики здібні випередити нас у показусі виверненої логіки. Та, їм і не дивуйтесь, бо відомо, що їх логіка це брехня, що на брехні іде та ще й брехнею брехню поганяє. Але коли логіку беруться вивертати деякі наші кожум'яки від журналістики та ще й такі, які думають, що вони вже вибрали всі патенти на демократичність, то вже з дива на цю вивернену наверх книшками логіку приходиться аж рота роззяляти.

Переглядаючи різні газети й журнали, які наввипередки рекламиують себе демократичними, часто натрапляєте в них на цю вивернену логіку, а особливо тоді, коли треба вколоти українських націоналістів, зненавиджених нашими псевдodemokratами гірше большевиків. Начитавши отієї псевдологіки і нудно робитися від пересади, перебільшень, применшувань, пересоловання, перекапування, перекапущування, переперчування, передавання куті меду і т. д.

Ось береш у руки одну з таких „демократичних“ газет, і зразу натикаєшся на п. Кедріна. Кедрінніть-перекедрінное, аж куриться! Згідно його виверненої логіки все мусить бути під його аршин, а як ні, зразу на вас найжити своє списане перо. Дологікувався вже до того, що з колишнього поважного журналіста-сеньйора на початкового скомороха перекинувся.

Переглядаєш дальше, і на п. Сірського натрапляєш. О цей також не абиякий мастак у своему ділі. Хай бандерівське буде й логічне, але тому, що воно бандерівське, давай його пересірчувать підряд.

То тут, то там наскочиш на Кабайду, який вам накарайті такоого, що голова закабайдиться. Згідно його логіки також, що бандерівці не робили б — усе погане. Добре роблять лише мельниківці — сіль і пуп землі...

Не оминеш і п. Бараболяка, який до зануди буде бараболити вам, що хто не так думає, як він, той „примітив“. Кіссіндже в нього премудрий політик, хоч за час урядування натворив такоого, від чого довго прийдеться отрістатись Америці.

Зазирнеш в іншу „демократичну“ газету, то вам там Гікавий з своїми колегами так нагикають і на оунівців, і на бандерівців, і на визвольно-фронтівців, і абеніців, і на „когорти Донцова і Стецька“, і на „лицарів Святослава“, що вас самого від тієї супер-дулер Гікавої логіки гікавка нападе.

Візьмеш у руки іншу газету, і зразу чорне по білому побачиш як п. Стиранка, за китайською засадою „твоя платіт, моя стреляйт“, хай і праві будуть бандерівці чи унрадівці, він старається їх на стиранку розтерти.

Ще в іншій газеті проливають сльози над українськими студентами в Америці, що піддержують націоналістів, а не йдуть слідами деяких своїх колег у Канаді, бо вони ж йдуть „самостійним, незалежним шляхом, в традиційній опозиції до батьків“, бо вони проходять „неминучий період світоглядових шукань...“, бо вони „із широким світоглядовим спектром...“. Згідно цієї вивер-

неної логіки, деякі канадські українські студенти праві, що роблять орієнтир на махнівщину, троцківщину й інші „івщини“, а бач, українських студентів Америки треба засмолити за те, що вони націоналістів піддержують.

П. Григоренко всю вину за московський червоний імперіалізм звалоє на безлику комуністичну „партократію“ в одному місці, а в другому твердить, що в ССР він комунізму не бачив. Він чимчикує до явин і замаскованих московських імперіалістів, а нечиселених російських діячів, які почали боротьбу за Московію без колоній — публічно прозвав „пройдосвітами“. Для нього відзначування 50-ліття ОУН, тобто відзначування її безприкладного геройства і вкладу праці в перетворення українського народу в зрілу, модерну націю, відзначування тяжких жертв, що вона понесла в безкомпромісний боротьбі за українську державність, різноважне з большевицькою пропагандою прославлювання комунізму!.. Навіть якась „смарката“, згідно її смаркотої логіки, дала собі волю спробувати обスマркати академію в честь Січневих роковин.

Читачеві від того не лише нудота бере, а й гайдко робиться. А Московія тихо руки потирає та вже декого з демократів навіть цитує у своїй пропаганді.

Чи не час згадати Шевченкове: „Доборалась Україна до самого краю“...

ОДЕРЖИМІ ЛИЦАРІ

Р. Володимир, „Нація на світанку“, том другий: „Війна“. Українське видавництво, Мюнхен, 1979. Стор. 386.

Другий том „Нації на світанку“, під наг. „Війна“, починається присвятою автора: „Борцям, що впали“ і словом Р. Володимира „Дорогим читачам „Війни“.., в якому він стверджує, що правда життя була провідною ниткою його двотомного роману. І справді роман — це радше хроніка подій, переживань і трагедій часу Другої світової війни, що залишила по собі жах, слізи й осиротила кожну українську родину втратою батька, сина чи брата.

Конструкція роману — широке полотно, всестороння панорама життя західних українців під час тотального наступу окупантів на знищення національних почувань і прагнень волі. Тільки одержимість бійців УПА підтримує дух гноблених і кличе до боротьби відважних.

Стиль орнаментальний, багато прикметників, що дозволяють авторові передати відповідний настрій: „Сонце саме виходило на збагрену каламуту неба, невтомно підіймаючись над невеселим, занапашеним краєм.“

Сама наizza роману дуже влучна, бо в „Нації на світанку“ Р. Володимир показує не лише пробудження нації, але також і посвяту, і жертвеність, і незалежність людей, що боряться за світливий майбутній день волі своєї улюбленої Батьківщини.

Книжку можна набути:

R. KUCHAR
2402 Canal Blvd., Hays, Kansas 67601 USA
(3 відгуку д-ра Анни Бойцун)